

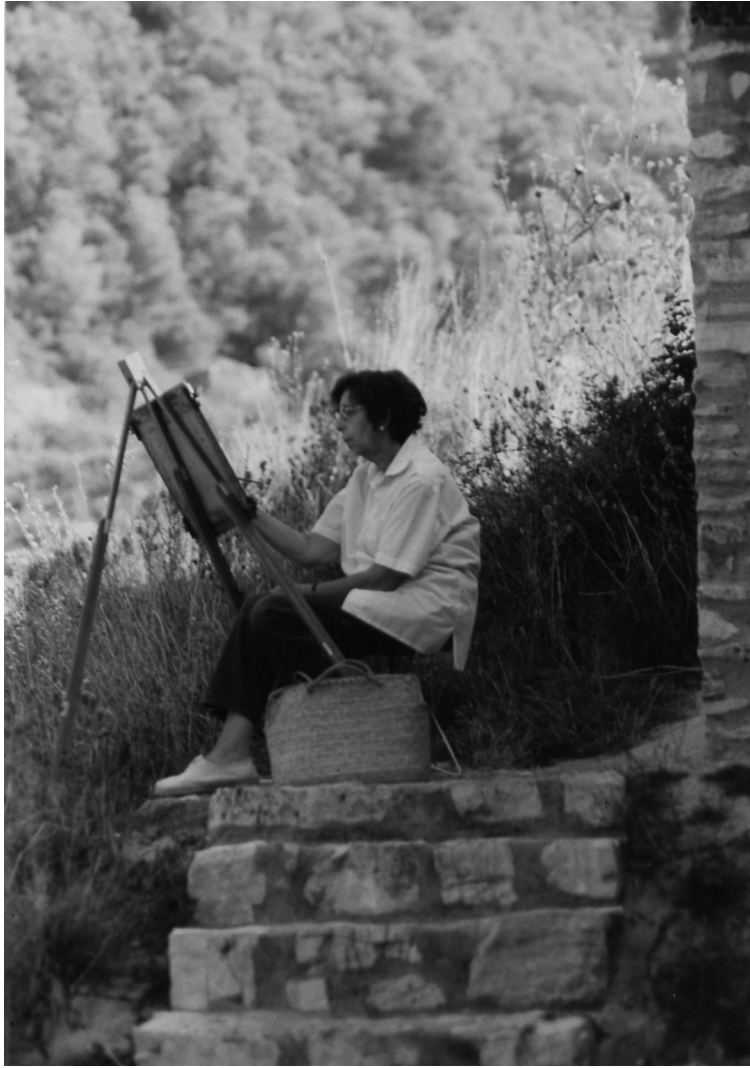
Paraules i colors

Mercè Macip
BIBLIOTECÀRIA

Maria Martí Baiget

Paraules i colors
Mercè Macip, bibliotecària

Paraules i colors
Mercè Macip, bibliotecària

Maria Martí Baiget

Pròleg a càrrec d'Antoni González Senmartí

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
Tarragona, 2008

Edita: Universitat Rovira i Virgili

1a edició: juny del 2008

© els respectius autors

Coordinació editorial: Unitat de Publicacions

Correcció: Servei Lingüístic

Maquetació de la tripa: Magalí Urcaray

Disseny de la coberta: Pau Gavaldà

Impressió: Gràfiques Moncunill, SL

DL: T-883-2008

Sumari

PRÒLEG DEL DR. ANTONI GONZÀLEZ SENMARTÍ	11
INTRODUCCIÓ I AGRAÏMENTS	17
MERCÈ MACIP: PERFIL HUMÀ	19
Barcelona, 1920	19
La Guerra Civil	20
Formació i estudis: l'escola primària	23
Estudis superiors: l'Escola de Bibliotecàries, 1915	23
Jordi Rubió i Balaguer: professor, bibliotecari i investigador	25
Mercè Macip, alumna de l'Escola de Bibliotecàries	27
TARRAGONA, 1946	31
Els Gavaldà-Macip	31
Els estiuers de la família	32
Bibliotecària	33
El naixement de la biblioteca universitària	34
UNA DONA AMB PROJECCIÓ HUMANÍSTICA	37
Traductora i correctora d'estil	37
Aquarel·lista	39
Poetessa	42

COL·LABORACIONS	45
Llibres i quadres	47
<i>Sofia Esteban Cerdà</i>	
A la meva germana Mercè Macip Gich	51
<i>Conxa Macip Gich</i>	
Una vella i nova amistat	53
<i>Lluís M. Moncunill Cirac</i>	
La senyora Mercè Macip	57
<i>Luis Navarro Miralles</i>	
Tot recordant la Mercè	61
<i>Joan Prat Caros</i>	
Mercè Macip, el goig de compartir el llenguatge	63
<i>Rosa Ricomà Vallhonrat</i>	
Una bona amiga: Mercè Macip e Gich	67
<i>Salvador-J. Rovira Gómez</i>	
El plaer de pintar	73
<i>Antonio Salcedo Miliani</i>	
Mercè Macip, la mestra	75
<i>Sílvia Sancho Roca</i>	
Mercè Macip i la poesia	79
<i>Joan Triadú Font</i>	
Mans	82
<i>Pau Gavaldà Macip</i>	
POEMES	85

ANNEXOS	123
Exposicions temporals al Museu d'Art Modern de la Diputació de Tarragona (catàlegs traduïts, revisats o corregits per Mercè Macip)	125
Exposicions d'aquarel·les individuals	135
Exposicions d'aquarel·les col·lectives	137
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	139

Pròleg

«Multa quae impedita natura sunt, consilio expediuntur»
Titus Livi 25,11

«Molts entrebancs que ens posa la natura,
els resol la intel·ligència»

Era la tardor de l'any 1972 quan vaig trepitjar per primera vegada l'edifici de la plaça Imperial Tàrraco per impartir classes de filologia grega procedent de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona. Feia només un parell d'anys que havia estat abandonat pels germans de La Salle, que s'havien traslladat a Sescelades, i un any que havia estat ocupat parcialment i amb caràcter provisional pels estudis universitaris de Ciències i Filosofia i Lletres que Tarragona havia recuperat, després que l'11 de maig de 1717 Felip V signés el decret de supressió de l'Estudi General de Tarragona. Era un jovencell de Barcelona, llicenciat tot just feia dos anys, que en aquell moment no podia imaginar-me que en aquell edifici i en aquella ciutat passaria la resta de la vida dedicat a la docència, la recerca i la gestió universitàries.

Entre els records d'aquells primers anys de fred i precarietat, emergeix el d'una dona esvelta, elegant, distingida, culta i atenta que maldava per proporcionar als professors i estudiants un espai que s'identifiqués com a biblioteca i les referències bibliogràfiques que li eren sol·licitades: la senyora Mercè Macip. Malgrat que la majoria érem encara uns joves inexperts, ella ens tractava respectuosament com a doctes professors universitaris. En una de les moltes enriquidores converses que mantenia amb mi, recordo que vaig dir-li que tenia «una» dubte, evident castellanisme fruit de la manca de formació en la nostra llengua que havíem patit els nascuts sota la dictadura franquista.

Ella, amb un coneixement pregon de la llengua catalana, en lloc d'esmenar la meva inqüestionable errada, va demanar-me si el mot *dubte* en català també podia ser femení. Li vaig agrair la seva subtilesa i benevolència.

En aquests freqüents diàlegs hom podia entreveure, malgrat el seu caràcter reservat (que li conferia fins i tot un cert aire enigmàtic), que procedia de la burgesia barcelonina, que havia rebut una refinada educació i que palesava una gran finor d'esperit, fins al punt de preguntar-me què hi feia una persona com ella en un lloc com aquell. En certa manera em recordava la meva mare, formada a l'Escola d'Administració Pública de la Generalitat de Catalunya, que veié truncada la seva carrera pel fatal desenllaç d'una guerra promoguda per un cop d'estat que l'obligà a treballar i viure la resta de la vida amb els qui no solament li frustraren les il·lusions de joventut, sinó que fins i tot li negaren el reconeixement d'un títol emès per un govern legalment constituït. La Mercè Macip també veié marcada la seva vida per la guerra civil, ja que en els primers dies de la revolta fou assassinat el seu pare.

El casament amb Joan Gavaldà la portà a la Tarragona de la postguerra, una ciutat provinciana mancada de l'ambient cultural que tan vital era per a ella, amant de la pintura i de la poesia, arts que ha conreat al llarg de la vida. Les seves manifestacions artístiques destil·len la nostàlgia d'una plàcida infantesa —El Berenar; El Salonet—, així com la malenconia per la commoció viscuda aquell juliol de 1936 amb la inesperada pèrdua del pare i l'enfonsament sobtat del món que fins aleshores havia estat el seu: «La plàcida vida i el més dolç folgar / prest es convertiren en penes i plors, / restaren les punxes, perdes les flors / i amb aquest bagatge vares navegar.» («A la meva mare en el seu 90è aniversari»).

Els coneixements adquirits a l'Escola de Biblioteconomia que dirigí Jordi Rubió i Balaguer no solament els abocà en la creació de les primeres biblioteques de Ciències i Lletres de l'actual Universitat Rovira i Virgili, sinó també en la posada en marxa de l'Hemeroteca de Caixa Tarragona. El domini de la llengua catalana forjat des de les beceroles li ha permès complir la no gens fàcil tasca de correctora i traductora, amb les quals ha contribuït a l'ús normalitzat de la nostra llengua per part de professors universitaris i d'institucions tarragonines. Finalment, el culte en tot moment atorgat a les muses ha enriquit el nostre patrimoni cultural amb les aquarel·les i poesies amb què ha regalat els nostres sentits.

Un dia, quan cregué que la seva tasca a la universitat havia estat ja complerta, se'n anà sense fer soroll, amb la discreció que sempre l'havia caracteritzat, deixant l'empremta inesborrable del seu pas per la biblioteca de Filosofia i Lletres i el record constant en tots els qui tinguérem el privilegi de conèixer-la.

Tots els qui hem tractat la Mercè Macip sentim admiració per la seva professionalitat i afabilitat, una admiració que ha esdevingut gairebé de forma ineluctable afecte

i amistat, i que hem volgut palesar amb aquest recull de testimonis personals. Aquest no és un llibre de ciència, sinó un llibre del cor per a una dona que ha estat exemple de dignitat, caràcter, valentia i perseverança per imposar-se als molts entrebancs que el destí li ha parat. Haver-me confiat fer-ne el pròleg ha estat per a mi un honor totalment immerescut. Només el record permanent dels anys que compartírem uns mateixos espais i llibres, l'admiració personal per la tasca duta a terme i l'afecte envers ella justifiquen la meva gosadia.

Per tot, gràcies, Mercè.

ANTONI GONZÀLEZ SENMARTÍ
Professor de la Universitat Rovira i Virgili

Tarragona, maig de 2008

*Cargols de mar
són sabedors d'històries
de mariners
però només les conten
a qui sap escoltar-les.*

MERCÈ MACIP GICH

Introducció i agraïments

Quan vaig decidir fer una entrevista a la Sra. Mercè Macip, pensava sobretot en la faceta de bibliotecària. Volia fer un article i parlar de la seva professió, que també és la meua, i explicar que havia estat una de les primeres bibliotecàries de l'encara incipient universitat de Tarragona, la Delegació de la Universitat de Barcelona, en aquells moments.

Una tarda d'estiu de l'any 2006, a casa de la Mercè, on em va rebre amb gran amabilitat i cordialitat per parlar sobre el projecte que jo li proposava, em vaig adonar de seguida que darrere seu hi havia personalitats múltiples i diverses. És una dona polifacètica, una dona d'una riquesa intel·lectual extraordinària: bibliotecària, aquarellista, poetessa, pianista, traductora i correctora d'estil. Transpira cultura pertot arreu i, sobretot, és una persona d'una gran sensibilitat i exquisidesa en el tracte.

Així, doncs, ja des d'aquell dia de conversa amb ella vaig veure que havia de canviar el meu projecte i anar molt més enllà. La Mercè es mereixia alguna cosa més, i vaig pensar potser en un llibre que expliqués tot allò que havia fet al llarg de la vida en l'anonimat i amb una discreció fora mida. Aquest homenatge a la Mercè el faig extensiu també a tantes i tantes dones que, com ella, han treballat en el silenci més absolut i de les quals mai ningú no sabrà, amb coneixement precís, tot allò que han aportat al país i a la societat.

El segon dia, quan vaig tornar a casa seva, ja em tenia preparat un plec de documents i fotografies que havia pogut recuperar i desenterrar de l'oblit. M'ho va donar tot amb una gran generositat, perquè m'ho mirés tranquil·lament: fotografies amb les companyes d'estudi a l'Escola de Bibliotecàries, catàlegs de les exposicions d'aquarel·les, un inacabable llistat de llibres que havia corregit i traduït, i, sobretot, em va fer partícip d'una gran confidencialitat, la seva vida personal. D'aquesta manera, vam mantenir al llarg de gairebé tres hores una interessant i distesa conversa, mentre el temps passava

sense adonar-nos-en, i encara hauríem pogut parlar moltes hores més. A partir d'aquell dia, les converses es van convertir en tertúlies gairebé setmanals durant uns quants mesos.

Quan vaig arribar a casa, després de la primera trobada, vaig pensar: «Parlaré amb totes les persones que, d'una manera o altra, han tingut una relació amb la Mercè per demanar-los si es voldrien implicar en aquest projecte; m'agradaria que en parlessin, que expliquessin les vivències que els havia suscitat, i la relació professional i personal que hi havien mantingut.» Així ho vaig fer, i no va ser cap sorpresa comprovar que totes aquestes persones van acceptar la proposta amb plaer ja de bell antuvi i sense fer-se pregar gens. Tothom, sense excepció, em va manifestar una gran simpatia i admiració envers la Mercè i una generosa predisposició a voler participar en el projecte.

He de dir, doncs, que gràcies a la col·laboració de Rosa Ricomà, directora del Museu d'Art Modern de la Diputació de Tarragona; Conxa Macip, germana de la Mercè; Antonio Martín, professor d'art de l'Escola d'Aquarel·listes de Catalunya; Encarnació Camps Baulenas, exsecretària d'Òmnium Cultural; l'historiador Salvador Rovira; el professor Lluís Navarro; Sílvia Sancho, vice-gerent de la universitat; Sofia Esteban, bibliotecària; Joan Triadú, crític literari; el professor Antonio Salcedo; el Dr. Joan Prats, i el professor Lluís M. Moncunill, tots ells col·laboradors del present treball, ha pogut veure la llum aquest llibre homenatge dedicat a una dona entranyable, la Mercè, primera bibliotecària de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, així com la valuosa aportació del Dr. Antoni González Senmartí, que va acceptar d'escriure'n el pròleg. A tots els col·laboradors, doncs, un profund agraïment per haver confiat en aquest projecte.

Mereix una menció especial la Universitat Rovira i Virgili per haver-ne propiciat la publicació, amb la qual s'adhereix al reconeixement d'una persona que amb el seu treball ha passat a formar part de la història d'aquesta institució.

Mercè Macip: perfil humà

Barcelona, 1920

La Mercè Macip Gich va néixer a Barcelona l'any 1920. És filla d'una família de la mitjana burgesia de la Ciutat Comtal; els orígens, doncs, provenen d'una burgesia barcelonina instruïda i benestant. Casa seva, sovint, la freqüentaven persones cultes relacionades amb el món de l'art, de la música, de la cultura, i és precisament enmig d'aquest ambient en el qual va néixer i va créixer. És la més gran de quatre germans: la Mercè, la M. Dolors, el Josep M. i la Conxa. El seu pare el van matar l'any 1936 quan va esclatar la Guerra Civil; ella només en tenia 15, i aquest fet tan tràgic la va marcar profundament.

El pare de la Mercè era el Sr. Enric Macip i Sas, enginyer industrial de professió. Va néixer a la Bisbal de Falset, fill d'una casa important del poble, que duia el renom de cal Trucafort. L'avi patern va tenir 9 fills amb la seva esposa, la Sra. Dolors Sas. La mare de la Mercè va néixer a Tivissa, era filla del Sr. Àngel Gich, metge titular del poble. Més endavant el van destinar a Bellmunt del Priorat, on va continuar exercint de metge, com també ho va fer a les mines del Priorat.

El Sr. Enric Macip va cursar els estudis d'enginyer a Barcelona, on va conèixer la qui, uns anys més tard, seria la seva esposa. Un cop finalitzats els estudis, va exercir la professió d'enginyer als tallers de la Companyia dels Ferrocarrils MZA (Companyia dels Ferrocarrils de Madrid a Saragossa i a Alacant, 1856-1941).¹

¹ LMZA apareix amb la unió de les concessions de la línia de Madrid-Alacant i de Madrid-Saragossa. La primera apareix per la fusió de dues companyies l'any 1856: l'MA (Companyia del Ferrocarril de Madrid a Almansa), que un any abans havia fusionat les línies Madrid-Aranjuez i Aranjuez-Almansa, i l'AA (Ferrocarril d'Almansa a Alacant). Aquestes unions es fan sota els auspicis del poderosíssim José de Salamanca, un crack dels negocis ferroviaris de l'època, personatge molt influent en cercles propers al govern. El 24 de febrer de 1856 el Sr. Salamanca obté també la concessió de la línia Madrid-Saragossa a través d'una subhasta. La companyia es constitueix el dia 31 de desembre de 1856, tot aconseguint quantioses subvencions de l'Estat. El 1929, amb motiu de l'Exposició Internacional de Barcelona,

La Mercè, com hem vist, va néixer a Barcelona, al carrer de Bailèn, però al cap de pocs anys els seus pares es van traslladar a viure en una torre amb jardí en un altre barri de Barcelona. El pare fou director de la Companyia dels Ferrocarrils MZA, i per aquesta raó la mateixa empresa li proporcionà la residència que li pertocava per rang professional, com a director enginyer d'una entitat tan important. La casa on van anar a viure els Macip-Gich era una torre situada als afores de Barcelona, al barri del Clot. En aquella casa, gaudien de servei domèstic i de totes les atencions pròpies d'una família ben acomodada. La Palmira era una serventa, dona de confiança, que va viure a casa de la Mercè a Tarragona fins al seu traspàs, ja que, un cop casada, s'hi va traslladar amb ella per ajudar-la en les tasques domèstiques en aquell domicili encara actual i fins avui definitiu.

Tenien, també, a la torre de Barcelona, ordenança, jardiner, mainadera i cuinera. La Mercè recorda la casa de la seva infància amb nostàlgia i tristesa. «Era una casa preciosa», comenta. Els moments d'infantesa viscuts en aquell jardí li són d'una gran felicitat. Ara, que ja han passat tants anys, i no ha pogut veure mai més la casa, la té molt present i més idealitzada que mai.

Josep M. Gich i Pi (Falset, Priorat, 1888 - Barcelona, 1957), germà de la mare de la Mercè, fou un periodista il·lustre i reconegut a Catalunya. Es llicencià en Dret a la Universitat de Barcelona; exercí de notari de la ciutat; dirigí, a més, la revista *Catalunya Social*, des de la qual s'interessà pel corporativisme, i publicà el recull *Vida que passa*, l'any 1927. A Falset, l'Ajuntament li ha dedicat una avinguda: l'avinguda de Josep Maria Gich i Pi. L'antiga Biblioteca de "la Caixa" també portava el seu nom.

La Guerra Civil

Quan la Mercè explica els fets de la Guerra Civil, l'expressió de la cara se li transforma en un deix de tristesa: li van matar el pare i part de la família, ho van perdre tot, la casa estimada de la infància va quedar destruïda i ja mai més no hi van poder tornar. A partir d'aquell moment fatídic, tot va ser diferent, mai no ho ha pogut pair del tot. La mare, més tard, va llogar un pis a la Diagonal, tocant a Rosselló (Pau Claris - Diagonal), on van anar a viure amb els germans. Aquests fets van determinar per sempre més la seva vida i la de la seva família, com la de tantes famílies del país capgirades per una guerra incivil i cruenta. Es va quedar a casa per ajudar la mare i compartir les feines de la llar, perquè els seus germans eren molt petits i necessitaven encara ajut, i ella se'n va sentir responsable, en certa manera.

s'inaugura l'Estació de França, una de les més grans d'Europa i orgull de la Companyia. Finalment, RENFE la incautà (1941).

Segons explica la Mercè, el seu pare no pertanyia a cap partit polític, era d'ideologia de centre dreta, un home moderat que mai no es va posar en política; el van assassinar, simplement, per ser director d'una empresa important i tenir una posició econòmica i social benestant.

Els fets de la Guerra Civil, la Mercè els relata així:

El meu pare el van assassinar el dia 28 de juliol de 1936, tot just començada la Guerra. Aquell dia tota la família érem a Falset, on, cada any, estiuèjvem. Quan vam sentir les notícies per la ràdio que la Guerra havia esclatat, el meu pare va dir que se n'havia d'anar tot seguit cap a Barcelona, patia per l'empresa i volia controlar la situació de prop i veure com es desenvolupaven els esdeveniments. Així ho va fer. Va agafar el tren i va viatjar cap a Barcelona. Un cop allí, per no romandre tot sol, se'n va anar a viure a casa de l'oncle Gich, advocat, ja que nosaltres, amb la mamà, estàvem a Falset.

El mateix dia, el papà va telefonar als tallers de l'empresa MZA i es va trobar que els treballadors d'ideologia més radical s'havien organitzat en comitè. Li van dir que no calia que hi anés, però ell ho va voler. El cas és que un dels treballadors li va aconsellar insistentment que marxés: «Vingui, si vol, a buscar les joies de la família i marxi de pressa.» El pare va dirigir-se cap a la fàbrica, va agafar les joies i se'n va anar a refugiar-se a casa de l'oncle Gich. L'endemà mateix, però, el van tornar a telefonar des dels tallers i li van dir que havien rebut un telegrama de la Direcció General de Madrid en què deia que tornés a l'empresa. Va ser un engany, un parany que li van posar. Ell hi va voler anar, malgrat que el seu cunyat, Josep M. Gich, amb bon criteri, li ho desaconsellés. No en va fer cas i, un cop allí, se'l van endur cap al Camp de la Bóta i el van assassinar. Aquell mateix fatídic dia van matar 30 persones més, a Barcelona. Ens van enviar un telegrama a Falset, que deia que el papà s'havia posat malalt. La mamà de seguida va dir: «Hi hem d'anar, quan ens vegi segur que s'animarà i es trobarà millor.» En cap moment no va sospitar dels fets. Era inimaginable que hagués pogut passar una cosa així! Vam parlar tot seguit amb l'Ajuntament de Falset i ens van fer un salconduit, i amb un taxi vam marxar cap a Barcelona la mamà, un representant del comitè de l'Ajuntament de Falset i jo mateixa. Lavi també ens hi va acompanyar.

La Mercè continua fent memòria i diu:

Quan vam arribar a casa de l'oncle Gich, a Barcelona, ens va comunicar la notícia. Va tenir cura de tot, de l'enterrament i dels tràmits legals. Nosaltres ja no el vam veure mai més, el pare. Vam tornar cap a Falset, on hi havia l'àvia, la Palmira i els germans més petits. Jo tenia quinze anys i ells en tenien deu, cinc i dos.

A la nostra família van matar tots els homes [es refereix a la família Macip del carrer de la Nau de Tarragona]. El marit de la tia Concepció, germà del pare, també el van matar.

Aquell dia, quan, camí de Falset, ens vam aturar a Tarragona i vam anar a veure la tia Concepció, que era casada amb el tiet Joan, un germà del pare, per comunicar-los la notícia de l'assassinat, ens van fer sabedors també de la notícia de la mort del tiet, i del Josep, el seu fill, que només tenia vint anys. De fet, la tia Concepció es va pensar que el motiu de la nostra visita era que ens havíem assabentat de l'assassinat del seu marit; en realitat no era això, sinó que li anàvem a comunicar el del pare, ja ho veus! Quin moment més dur! Tinc aquell instant tan tràgic gravat a la memòria: van matar el Joan i el Josep (pare i fill), i també l'Enric, el meu pare, que, com dic, era germà del Joan.

La Mercè hi fa una al·lusió:

El pare era una bellíssima persona, no practicava cap ideologia política, era un senyor honradíssim, molt seriós, això sí, era un bon professional. Després vam continuar, amb el taxi, cap a Falset i al cap de pocs dies vam viure els terribles assassinats que hi van tenir lloc; trenta-set morts en una nit. Van venir els de la Fatarella amb una llista que ja portaven escrita i van fer una gran mortaldat. Quan el tiet de Barcelona va saber aquests fets, ens va obligar a marxar de Falset i anar-nos-en tot seguit cap a Barcelona a casa seva. Tenia por que ens quedéssim soles allí.

Després de tot això, feina rai per continuar vivint. No teníem menjar, ni res de res, sobreviure era una aventura. La por ens acompanyava com una ombra constant. Des d'un punt de vista econòmic, ens vam dedicar a fer costura, a casa, per guanyar alguns diners per poder menjar.

Durant la Guerra, l'avi, que era metge, va mirar d'obtenir un ajut de diners que provenia del Col·legi de Metges de Barcelona, per tal que la mare pogués tirar endavant els quatre fills. Quan van matar el pare, la mamà només tenia trenta anys.

Després van continuar els assassinats. Un cunyat del pare el van matar a la Pobla de Cèrvoles, i un altre cunyat, a la Palma d'Ebre; el fill gran i el gendre, un sacerdot de Lleida, beneficiat de l'església dels Dolors, i Salvador Macip, que era germà del pare. Tots van morir!

Els Macip som una família molt afectada per la guerra, una de les més afectades de Catalunya, i tot perquè érem propietaris, gent benestant o bé eclesiàstics. Tota la vida, les dones van anar vestides de dol.

Fins aquí, doncs, les paraules de la Mercè.

És una dona amb caràcter, alta, prima, esvelta, sensible, enèrgica i intel·ligent. Les seves mans, quan parla, es mouen amb elegant fragilitat. És una persona culta,

educada, d'una gran sensibilitat i cordialitat. Té una conversa engrescadora i sempre interessant. Les hores de les nostres tertúlies passen volant. Al bell mig de la conversa, si és el cas, es posa a recitar poemes, o bé a cantar cançons, narra, explica, recita, això sí, tot ho fa amb enginy, domini i elegància.

Li agrada la solitud, car la Mercè té una vida interior molt plena, viu d'ella mateixa. Mai no li ha agradat pertànyer a cap partit polític ni a cap associació, és una dona d'un tarannà lliure i molt independent, però compromesa amb el seu temps.

Formació i estudis: l'escola primària

Els primers estudis els va cursar al Col·legi de les Escolàpies a Barcelona, la seva ciutat natal. La Mercè tenia una gran intuïció i una gran facilitat per aprendre llengües estrangeres, cosa que el seu pare va reforçar proporcionant-li molt aviat professors particulars per tal que li ensenyessin el català, el francès i l'anglès. De molt jove es va interessar, també, per la música; de fet, és una gran melòmana, va estudiar solfeig i piano, i és aquesta afició la que li ha omplert llargues hores a la vida. Ara ja no el pot tocar, el piano, la ceguesa li ho impedeix. És per això que connecta amb el món de l'harmonia a través de Catalunya Música. Passa diàriament moltes hores escoltant la ràdio. Fa ja uns quants anys que la Mercè ha perdut totalment la visió.

Si retornem a l'època de formació escolar, ressaltarem que la Sra. Emília Fernández la va preparar per passar l'examen d'ingrés a l'Escola de Bibliotecàries l'any 1935. A partir de 1936, serà el Sr. Eecken, d'origen belga, qui continuarà la seva formació en llengües. Era professor d'idiomes, tenia una acadèmia al carrer Pelai de Barcelona. El pare de la Mercè l'anava a recollir cada tarda; plegats agafaven a la plaça de Catalunya el tramvia número 60, que els conduïa fins al Clot. El senyor Eecken li ensenyava català, francès i anglès, recorda aquest professor amb simpatia i respecte.

Estudis superiors: l'Escola de Bibliotecàries, 1915

Abans de començar a parlar dels estudis superiors de la Mercè penso que és important emmarcar alguns fets històrics i, sobretot, fer referència a la institució en què va rebre la formació intel·lectual i professional: l'Escola de Bibliotecàries de Catalunya, que va néixer amb l'objectiu de crear persones capacitades per a aquella feina i «va ser pionera a obrir noves oportunitats de treball qualificat per a la dona», diu Assumpció Estivill, i,

més endavant, continua: «A totes elles, l'Escola els va saber trametre els coneixements professionals necessaris, i els va donar la idea de pertinença a un col·lectiu professional dedicat al servei del públic, i un gran entusiasme per l'exercici de la professió. També els va comunicar un concepte de país que es va manifestar sobretot en la postguerra, quan les biblioteques populars es van convertir, a mesura que la situació ho permetia, en difusores de la cultura catalana.»² És en aquesta Escola on la Mercè cursarà els estudis de bibliotecària.

El naixement de l'Escola de Bibliotecàries l'hem de situar en el conjunt d'actuacions que va desenvolupar la Mancomunitat de Catalunya, que fou constituïda com una federació de les quatre diputacions provincials catalanes, sota la direcció del seu primer president, Enric Prat de la Riba. Així, doncs, serà l'any 1915 que, amb la finalitat de dur a terme una *regeneració* cultural del país, Eugeni d'Ors elabora el Projecte de creació de biblioteques populars, el qual va ser el primer intent a l'Estat espanyol de crear una xarxa de biblioteques públiques. D'aquesta manera naixia també la necessitat de crear una escola encarregada de formar professionals responsables per a les biblioteques de Catalunya.

«Les dones de la classe mitjana i sobretot de la classe mitjana lletraferida, que foren les que majoritàriament acudiren a l'Escola de Bibliotecàries, comencen, en aquesta etapa, a entrar en el món laboral»; d'aquesta manera, «amb els estudis de bibliotecària s'obriren nous camins professionals per a les poques dones que cada any serien admeses a l'Escola de Bibliotecàries, però la nova carrera no milloraria les condicions laborals del treball femení...».³

Com a conseqüència de la creació de l'Escola naixia també el sistema de biblioteques públiques de Catalunya, el mateix any (1915). Fou una de les primeres escoles de bibliotecàries d'Europa i la planificació del sistema de biblioteques públiques era el primer d'Espanya, tal com explica Estivill: «S'ha de destacar que l'Escola de Bibliotecàries neix a l'ensem que el primer sistema de biblioteques públiques concebut a Espanya i que aquestes funcionaran des del primer moment amb el personal que havia rebut una formació tècnica especialitzada»⁴; i afegeix Estivill: «L'Escola de Bibliotecàries té lloc en un moment en què a la majoria dels països europeus encara no es pensava a formalitzar aquesta educació. També cal subratllar —i això malgrat la data precoç de la seva fundació— que l'Escola s'organitza d'una forma prou definitiva, amb un currículum acadèmic que es mantindrà sense alteracions fonamentals durant tota la seva primera etapa (1915-1924), i amb uns objectius clars i ben definits de servei públic, objectius que a la resta del país no es plantejaren fins molt més tard.»⁵

2 ESTIVILL (2003).

3 ESTIVILL (1992: 62-63).

4 ESTIVILL (1992: 76).

5 ESTIVILL (1992: 75).

La dictadura de Primo de Rivera marca un parèntesi. Un cop passat aquest moment polític, la Diputació de Barcelona va crear l'Escola de Bibliotecàries, que era la continuïtat d'aquella Escola creada el 1915. S'implanta llavors (1930) un nou Pla d'estudis, que manté l'exigència d'un examen d'ingrés i també la prova de revàlida al final de la carrera. Es tornaran a impartir matèries com Història de Catalunya, que havia estat suprimida durant la dictadura. A partir de l'any 1982, l'Escola s'adscriurà a la Universitat de Barcelona; la Diputació de Barcelona, però, continuarà essent la titular del centre. S'anomenarà Escola Universitària Jordi Rubió i Balaguer de Biblioteconomia i Documentació, fet que comportarà un altre Pla d'estudis. El juliol de 1997 l'Escola s'integra plenament a la Universitat de Barcelona, mitjançant un conveni entre el Comissionat per a Universitats i Recerca i la Diputació de Barcelona, la Universitat de Barcelona i la Generalitat de Catalunya.

El curs 1998-99 es posa en marxa el segon cicle de Documentació. La creació de la nova Escola Universitària de Biblioteconomia i Documentació es va dur a terme pel Decret 330/1998, de 24 de desembre de 1998 (DOGC, 4 de gener de 1999), en el qual s'integra com un centre propi de la Universitat de Barcelona. Finalment, l'agost d'aquest mateix any es converteix en l'actual Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona.

Jordi Rubió i Balaguer: professor, bibliotecari i investigador

Diu el pare Josep Massot: «Jordi Rubió i Balaguer és una de les figures més importants de la Catalunya contemporània, per la seva obra intel·lectual i per la seva talla humana, demostrada de tantes maneres... És també una persona decisiva dins l'Institut d'Estudis Catalans i un mestre admirat a la Universitat de Barcelona, als estudis Universitaris Catalans d'abans i de després de la Guerra i a l'Escola de Bibliotecàries, amb una considerable repercussió internacional, tant per la seva tasca decisiva en el camp de la història de la literatura catalana —i més en general de la història de la cultura hispànica— com per la seva importantíssima faceta de creador i primer director de la Biblioteca de Catalunya.»⁶

Jordi Rubió, doncs, va ser nomenat director de la Biblioteca de Catalunya l'any mateix de la seva creació, el 1914. En aquell moment en va iniciar l'organització, i també la de la Xarxa de Biblioteques Populars de Catalunya, fundada un any més tard, el 1915, com ja hem dit. Va introduir la classificació decimal, sistema que, encara avui,

⁶ MASSOT (2005).

utilitzen les biblioteques catalanes. Va dirigir el *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya*, publicació que va contribuir a difondre el fons bibliogràfic i que va ser d'una enorme importància sobretot per l'aportació científica que va suposar per als estudis bibliogràfics i bibliològics en general.

Durant la Guerra Civil Espanyola, va traslladar el fons de la Biblioteca del Palau de la Generalitat a l'antic Hospital de la Santa Creu, amb la qual cosa va aconseguir salvar el tresor bibliogràfic i documental. Més tard va dirigir el Servei de Biblioteques del Front.

D'altra banda, va impartir classes de biblioteconomia i bibliologia a l'Escola de Bibliotecàries, però es va veure obligat a cessar la docència a causa de la dictadura de Primo de Rivera. El 1930, amb el nou règim, va reprendre les classes i en va ser nomenat director:

Amb Jordi Rubió de director, per primera vegada des de la seva creació, l'Escola de Bibliotecàries estava sota el guiatge d'un professional, d'un home que vivia en contacte directe amb les biblioteques i que estava al dia de les tècniques de treball [...]; per la seva experiència, Rubió era la persona idònia i més capacitada per dirigir l'Escola, i la seva influència positiva es féu sentir intensament en l'etapa que començà el 1930, en què es reprengué la trajectòria dels primers temps, s'assumiren els objectius per als quals havia estat creat el centre i alhora s'aprofundí la seva orientació tècnica [...] A la seva experiència professional, Rubió hi afegia unes qualitats humanes que el feien especialment apte per a la direcció.⁷

Amb la victòria del general Franco, però, Rubió es va veure obligat a abandonar tots els càrrecs oficials i també la docència i la investigació. No es va rendir, i va continuar col·laborant en els esforços de redreçament cultural de Catalunya en la clandestinitat. El 1942 va ingressar a l'Institut d'Estudis Catalans i posteriorment va encarregar-se de la càtedra de Literatura Catalana dels Estudis Universitaris Catalans. El 1948 va ser nomenat cap de la secció catalana del Consell Superior d'Investigacions Científiques, i el 1957 va ingressar a l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. Més tard, va tornar a exercir la docència a l'Escola de Bibliotecàries:

Sota Rubió l'Escola no sols es caracteritzà pel to professional que assolí, sinó també per la vida social i cultural que desenvolupava fora de les aules i en la qual participaven professors i alumnes en un ambient d'amistat i respecte.⁸

⁷ ESTIVILL (1992: 290).

⁸ ESTIVILL (1992: 291).

La postguerra, com sabem, fou dura i les biblioteques populars en patiren molt directament els efectes amb la censura i la imposició cultural; gràcies, però, a professionals compromesos i compromeses, es van poder resistir els estralls culturals del franquisme i preservar documents que avui mantenen la memòria històrica del nostre poble.

És en aquest context històric, doncs, que la Mercè Macip cursarà els estudis superiors i es formarà professionalment.

Mercè Macip, alumna de l'Escola de Bibliotecàries

Finalment, la Mercè va presentar-se a l'examen d'ingrés a l'Escola de Bibliotecàries de Barcelona. Era el juny de 1937, al carrer del Bisbe, a la casa dels canonges. Va fer la carrera de bibliotecària durant la Guerra Civil (anys 1937, 1938, 1939); el seu pare ja no ho va poder veure.

En aquells moments, quan ella era alumna de l'Escola, les bombes esclataven ben fort a Barcelona. «Molts cops» —recorda la Mercè— «vam haver d'interrompre la classe i amagar-nos en un refugi que teníem a la mateixa Escola de Bibliotecàries, tot plegat una dura experiència». Recorda, també, que durant la Guerra, al carrer de les Egipcíaques, les bombes van trencar els vidres de la classe. Corrent corrent, s'amagaven al refugi. La Dra. Assumpció Estivill, professora de l'Escola de Bibliotecàries, descriu així aquells moments:

L'edifici de l'Escola també patí les conseqüències de la guerra. El matí del 17 de març de 1938, en un dels nombrosos bombardeigs sobre Barcelona, caigué una bomba darrere mateix de l'Escola, al carrer d'Egipcíaques. Les finestres resultaren rebentades i tots els vidres trencats, però l'atac no tingué gaires conseqüències en la vida de l'Escola, ja que no hi hagué ferits ni entre el personal ni entre les alumnes i les classes no foren suspeses...⁹

La Mercè forma part d'una generació i promoció d'alumnes que van tenir la sort d'ésser formades per professors il·lustres, alts exponents de les lletres catalanes, com per exemple Carles Riba, Joan Petit, Feliu Elies, Joaquim Giralt, Jordi Rubió i Balaguer, Ferran Soldevila, Marçal Olivari, Pere Bohigas, etc.

Va decidir cursar aquesta carrera perquè el seu pare considerava que eren uns estudis molt adequats per a ella, que era una noia de «casa bona». El pare va vetllar

⁹ ESTIVILL (1992: 286-287).

molt perquè la Mercè tingués una bona educació, li va posar aviat un professor de català que li donava classes particulars. D'aquesta manera va adquirir, de molt jove, uns coneixements lingüístics d'una gran solidesa, cosa que li ha servit, al llarg de la vida, per a exercir meticulosament i amb un gran rigor lingüístic la professió de correctora i traductora d'estil.

L'any 1939 l'Escola es va tancar per causes històriques ben conegudes i alguns professors van haver de marxar cap a l'exili. Els altres van fer obligatòriament un curs depuratiu de la llengua catalana en substitució per la castellana. En aquells anys el director de l'Escola de Bibliotecàries era el Sr. Valls i Taberner; Manuel de Montoliu era professor de Literatura Espanyola.

La Mercè va ser alumna de la promoció dels anys 1940, però havia passat l'examen d'ingrés a l'Escola de Bibliotecàries el juny de l'any 1937 juntament amb les seves companyes de promoció: Carme Bastardas, Maria Guilà, Roser Leveroni, M. Josepa Marrugat, M. Lluïsa Solà, M. Magdalena Bonamich, Núria Cot, Anna M. Sirera, Carme Bayó, M. Pau Díaz de Cossío, Mercè Farré, Teresa Ferrer. Va ser una generació d'alumnes marcada per la Guerra Civil.

Va fer el primer curs l'any 1937-38; el segon, l'any 1938-39. Al febrer del 1939 van entrar els nacionals a Barcelona, fet que la Mercè apunta en aquest termes:

Ens tanquen l'Escola i es produeix una escampada general de professors.

Hi ha un desconcert general, no parem de fer gestions a la Diputació de Barcelona. Reobren l'Escola i, reunits els tres cursos (jo era al segon), ens fan una mena de curset «depuratiu» breu (no recordo el temps que va durar), per a desintoxicar-nos, amb uns professors extrets de no sé on. Superat aquest atzucac, nomenen una plantilla de professors addictes al règim, no ho cal dir, i amb ells acabem la carrera. Valls i Taberner es passa a dir Don Fernando. N'era el director.

Manuel de Montoliu, doncs, serà, a partir d'aquell moment, el professor de Literatura Castellana, en substitució de la Literatura Catalana; el d'Història de Catalunya, un tal Albert, impartirà, naturalment, Història d'Espanya, i així successivament; el canvi que es va produir va ser evident. Que Déu els tingui a la glòria!

La Mercè continua, un pèl entristida:

Un cop acabada la carrera totes les meves companyes es van col·locar en llocs distingits, com ara la Biblioteca de Catalunya, i van exercir la professió amb rigor i una gran professionalitat. Jo, en canvi, per causa de la meva situació familiar, era la gran de quatre germans, i òrfena de pare, vaig haver de quedar-me a casa per ajudar la família. Em sentia, en certa manera, responsable dels meus germans petits. Tot era molt difícil

i cruel. El pare, com ja he dit, havia mort assassinat, víctima dels horrors de la Guerra Civil. Aquest fet va marcar la meua vida per sempre més.

Si bé la Mercè, de moment, no exercí la professió, sí que va mantenir sempre bones relacions i amistat amb bibliotecàries de la seva promoció, per exemple, amb la Teresa Rovira, la Carme Bastardas, la Pepa Marrugat, la M. Teresa Boada i d'altres. Amb elles compartia llargues hores de conversa als estius, a la platja, a Tarragona. D'aquesta manera, va estar sempre en contacte amb la professió que tant estimava.

Més tard, en acabar la carrera, va anar a fer les pràctiques obligatòries de bibliotecària a la Biblioteca Popular de la Diputació de Barcelona, a Granollers. Després va treballar al Front de Joventuts Provincial, a Barcelona, a l'apartat de biblioteques de districte, fins que es va casar. Va ser la seva amiga Pepa Marrugat qui li va proporcionar aquesta feina:

Ja et pots imaginar quin fons bibliogràfic teníem, tots els llibres del Moviment, però, en aquells moments, no hi havia res més. Va ser la primera feina de bibliotecària fins que em vaig casar amb el Joan.

Es casa, i deixa de treballar per dedicar-se a la família i als fills.

Vaig restar a casa amb els fills, com tantes dones que van sacrificar, per obligació, la seva vida professional per dedicar-se a la llar. Jo no tenia cap vocació de mestressa de casa.

De l'època d'estudiant a l'Escola, recorda aquest himne, que sembla que va escriure la seva companya bibliotecària Joana Raspall. El cantaven a l'Escola amb alegria. En recita i canta encara aquesta estrofa:

El camí no serà gens pesat
quan es té la pau al cor,
la cançó s'enlaira sola
tota tasca sembla lleu i
a tots els caminals hi ha roses
quan els cors són plens d'amor
la cançó s'enlaira sola.

Tarragona, 1946

Els Gavaldà-Macip

L'any 1946, la Mercè es casa al monestir de Santa Maria de Poblet amb Joan Gavaldà, fill de Tarragona. Hi va festejar durant quatre anys per correspondència, tal i com se solia fer en aquella època en circumstàncies semblants. El mateix any, un cop casada, la Mercè vindrà a viure a Tarragona i hi romandrà la resta de la seva vida. Al principi, es va sentir molt frustrada en aquesta ciutat, car li mancava l'ambient cultural i expansiu que havia viscut a Barcelona. El casament amb el Joan i la vinguda a Tarragona li van canviar el rumb de la vida. «Quan em vaig enamorar del Joan» —diu la Mercè— «em vaig enamorar de l'amor, però tot va canviar de sobte, i em vaig haver d'adaptar a una nova vida que no tenia res a veure amb l'anterior.» Remarca aquesta afirmació amb les paraules següents: «Quan vaig arribar a Tarragona les noies de la meua edat no portaven guants de color blanc; en canvi, jo sí que en portava, com a signe extern d'una noia de casa burgesa; era la moda barcelonina d'aquells temps, i també la parisina. A Tarragona, aquest detall estava mal vist, perquè no era comú portar guants, tothom em mirava.» Aquest fet va sorprendre la Mercè, que no comprenia per què la gent ho trobava tan estrany.

Juntament amb el Joan, el seu marit, amb qui va compartir la vida durant trenta anys, van ser pares de quatre fills i, actualment, té sis néts. Els fills, per ordre d'edat, són la Roser, l'Enric, el Pau i la Núria.

La Mercè viu a la casa de sempre, al carrer Roger de Llúria de Tarragona. És on va anar a viure després de casar-se amb el Joan Gavaldà. Ho explica:

És la primera casa on vaig viure a Tarragona i aquí vull morir; quan això passi, ja sé que tot se n'anirà amb mi, perquè les immobiliàries ja estan a l'aguait per construir-hi pisos.

És un lloc molt atractiu i molt cèntric, que toca a la Rambla de Tarragona. Sortim al balcó, i em diu:

Veus aquí al davant? Ara només hi ha cases i ciment, però quan vaig venir a viure-hi tot eren horts ben conreats, i es veia el mar com si fos aquí mateix, a tocar. Era una casa fantàstica, aquí hi van néixer tots els meus fills. Ara, però, ja no és el mateix que abans, tot ha canviat. Tanmateix, com que m'he quedat cega, ja no hi veig amb els ulls físics, però encara conservo la mirada del cor, i és per això que en aquest lloc hi continuo veient el mar, i els horts, com ho havia vist i viscut sempre.

El piano presideix la saleta on ens trobem per xerrar, les seves aquarel·les decoren les parets i els colors suaus de la tardor ens transmeten calidesa i benestar. Els paisatges dels boscos d'Estrasburg, on ella ha passat llargues temporades, a casa de la seva filla Roser, també ens fan companyia i ens parlen de tants i tants records comuns viscuts en aquella entranyable ciutat alsaciana.

Les fotografies de família, damunt el piano, no li agraden, diu que les traurà totes i les guardarà en una caixa. Quan hi vaig tornar la setmana següent, ja no hi eren, la Mercè les havia enterrades al bagul dels records.

Mentre parlem, el vinet del Priorat, la garnatxa o el vi ranci amb galetes i xocolata, que la Mercè m'ofereix amablement, no hi falten mai, tot això ens ajuda a mantenir viva la conversa i fa la tarda plausible i suau.

Els estiueigs de la família

Quan els fills eren petits, el Joan i la Mercè van adquirir una casa a Farena, la van restaurar amb bon gust, i allí van passar una tirallonga d'estius. Aquest paisatge de Farena i els voltants els té interioritzats i formen part del seu imaginari. Ho podem constatar llegint-ne els poemes i admirant els quadres que va pintar en aquest indret extasiador.

Ara, des de fa uns anys, els mesos de juliol i agost els passa a Falset, a la casa familiar, propietat del seu germà, l'advocat barceloní Josep M. Macip. Allí, la Mercè hi té un grup de vells amics per fer tertúlies i passar les llargues vesprades d'estiu. Ho assaboreix a bastament, car en aquell jardí pot contrastar idees i mantenir converses interessants amb els amics; en definitiva, fer ús de la paraula, que és el que més li quadra:

parlar, discutir, pensar, recitar i transmetre idees. Cada estiu, escriu un poema dedicat al seu jardí, on han transcorregut tantes hores càlides, jardí que ella recorda lluminós: «...i les tardes, les hores teixien la llum del jardí».

Bibliotecària

La Mercè es reincorpora, doncs, a la professió de bibliotecària molts anys després, quan els seus fills ja eren crescutets. Així recomença, de nou, la tasca professional, i ho fa en una biblioteca particular, a casa del Sr. Jeroni de Moragues, metge barceloní. Hi anava un cop o dos a la setmana, cosa que li permeté de treure el cap a Barcelona, la seva Barcelona, i respirar, d'aquesta manera, una mica d'aire fresc, el de la seva ciutat natal, que mai no podrà oblidar. Això era cap als anys setanta.

El Sr. Jeroni estava casat amb una de les filles del poeta Joan Maragall. Va ser a través de la Carme Bastardes, la seva amiga, que la Mercè va trobar aquella feina, que li va servir de trampolí per a reincorporar-se a l'enyorada professió.

Més endavant, una altra tasca que se li confia és l'ordenació i la classificació de l'arxiu fotogràfic dels diaris *La Prensa* i *Solidaridad Nacional*. «Diaris franquistes, no hi havia res més en aquella època i s'havia de ballar el ball que tocava, quin remei!», comenta. Hi treballarà un any, aproximadament. Durant aquest temps anava i venia de Tarragona a Barcelona amb el tren i aprofitava per visitar la seva mare.

Més tard, va entrar a treballar a la Biblioteca Popular del Vendrell durant un any, on exercí el càrrec de directora. Finalment, la Sofia Esteban, bibliotecària de la Biblioteca de "la Caixa" a Tarragona i bona amiga de la Mercè, li va oferir un treball a la Universitat, car ella el deixava per anar-se'n a "la Caixa". Aquest fet ens l'explicarà detalladament la mateixa Sofia més endavant en un article.

A la Universitat de Tarragona la Mercè hi restarà deu anys, del 1973 al 1983, contractada com a bibliotecària. Sílvia Sancho, actualment vicegerent de la Universitat Rovira i Virgili, va treballar en aquella incipient biblioteca com a auxiliar administrativa, ajudant la Mercè. Així és com la va conèixer. En guarda grats records, dels quals ella mateixa ens en dóna testimoni en les planes d'aquest llibre.

Quan la Mercè va voler presentar-se com a funcionària per a la plaça que aleshores exercia, aquell lloc no entrà en la convocatòria, cosa que li hi va dificultar l'accés definitiu. A tot això hi hem d'afegir que en aquella època la Mercè va tenir problemes de salut, cosa que li va precipitar la jubilació prematura i li van dictaminar la baixa permanent.

Es veié obligada a deixar la universitat i, amb ella, la professió. La succeiria en la direcció de la biblioteca Àngels Massísimo. Per a ella allò va ser un cop molt dur. «Vaig marxar de la Universitat plorant», comenta.

Per acabar aquest apartat m'agradaria evocar un record personal que conservo a la memòria: quan vaig entrar a treballar de bibliotecària a la nostra Universitat, l'any 1990, aleshores encara Divisió VII, Delegació de la Universitat de Barcelona, eren uns moments de canvi importants per a les biblioteques: el pas revolucionari de la biblioteca manual cap a la informatització. La primera feina que se'm va encarregar va ser la introducció de les fitxes manuals al catàleg informatitzat. Va ser en aquell precís moment quan vaig prendre consciència de la magnífica labor feta per la Mercè Macip, la primera bibliotecària de la Universitat de Tarragona. N'havia confeccionat acuradament i amb una gran professionalitat el primer catàleg bibliogràfic. Darrere aquelles fitxes d'autors, de títols i d'obres anònimes hi havia llargues i dures hores de treball ocult i silencios.

Vaig haver, doncs, de familiaritzar-me amb totes aquelles fitxes inacabables, escrites artesanalment i amb una cal·ligrafia magistral. Cap lletra no sobresortia més que l'altra, era aquesta la manera de treballar de tota una generació: la cultura de fer les coses ben fetes, amb rigor i professionalitat. Cada cop que veia com desapareixien aquelles fitxes, un cop ja introduïdes al nou catàleg informatitzat, sentia com si es destruís un trosset de vida humana i això em produïa un malestar extraordinari: tantes hores de feina que havia fet la Mercè i ara se'n anaven en orris! Però, de fet, no era ben bé així, perquè la Mercè ho havia fet amb tanta professionalitat que el contingut de les fitxes es podia aprofitar en la seva totalitat. Puc afirmar que ella, amb el treball rigorós, va posar les bases de la biblioteca moderna, tal com la tenim avui dia. La Mercè era una professional de primer ordre, exponent d'aquella generació de bibliotecàries que va passar per l'Escola dirigida i formulada pel Dr. Jordi Rubió i Balaguer: l'Escola que tants fruits va donar a Catalunya. La Mercè, doncs, forma part d'aquest col·lectiu professional dipositari d'un fructífer ideari comú.

El naixement de la biblioteca universitària

La vida universitària a la ciutat de Tarragona es remunta al segle XVI, quan el cardenal Gaspar Cervantes de Gaeta, arquebisbe de Tarragona (1568-1575), creà la Universitas Tarraconensis, en la qual s'impartien els ensenyaments de gramàtica, arts i teologia. L'any 1717 fou suprimida per decret filipista i més tard, després de la Guerra de Successió, fou convertida, l'any 1724, en Estudi Literari amb dependència de la Universitat de Cervera. Aquesta nova institució fou clausurada el 1846. Des de finals del segle XIX

fins als anys trenta del segle xx, la Universitat Eclesiàstica de Tarragona va impartir títols de grau superior en Filosofia, Teologia i Dret Canònic. La llunyana tradició universitària es va reemprendre a partir del curs 1971-72 amb la implantació d'aules de la Universitat de Barcelona. És així com l'any 1971¹⁰ es reiniciaren els estudis universitaris a la ciutat de Tarragona amb la inauguració de la Delegació d'Estudis Universitaris de la Facultat de Filosofia i Lletres i de la Facultat de Ciències de la Universitat de Barcelona. Aquell mateix any hi naixia una incipient biblioteca universitària, la qual, amb el temps, esdevindria l'embrió de la biblioteca actual.

A partir de l'any 1977, i coincidint amb els nous canvis rectorals a la Universitat de Barcelona, s'iniciaren actuacions que conduirien a la creació de la Facultat de Lletres i de la Facultat de Química de Tarragona.

L'any 1983 es crearen les facultats de Filosofia i Lletres i de Ciències Químiques, ambdues instal·lades a l'edifici de la plaça Imperial Tarraco, així ho confirma el Butlletí Oficial de l'Estat del dia 26 d'octubre de l'any 1983 que publicava la Llei 14/1983, de 24 d'octubre.

Amb la creació de la Facultat de Medicina, el curs 1981-82 i l'Escola Universitària d'estudis Empresarials els anys 1988, i de l'Escola d'Enologia i l'Escola Universitària d'Informàtica, l'any 1990, començà la descentralització de la Biblioteca General pel que fa al fons documental i també del personal, tot i que les biblioteques continuaven funcionant amb els criteris comuns emanats de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona.

Les primeres referències, doncs, de l'actual biblioteca universitària es remunten a aquesta època, quan en una aula del primer pis de l'edifici de la Facultat de Filosofia i Lletres de la plaça Imperial Tarraco s'hi instal·laren els primers llibres, els catàlegs de fitxes i uns quants punts de lectura, tot gestionat per una bibliotecària, la Sra. Mercè Macip Gich, amb l'ajut d'una auxiliar administrativa, la Sra. Sílvia Sancho, i d'un beca-ri, Antonio Salcedo; i tot amb la funció de cobrir els interessos docents i de recerca del moment. La Biblioteca de Química ocupava una altra aula que era gestionada per un auxiliar administratiu, també sota la direcció de la Sra. Macip.

L'any 1981 les dues biblioteques es fusionaren en una de sola. Química s'afegí a Lletres amb una dotació de 1.580 volums, que se sumaren als 12.699 que ja hi havia. L'espai va créixer fins als 119 m², amb 54 punts de lectura. Es flexibilitzà el servei de

10 Vegeu: Antoni González Senmartí. «Vida universitària» *Serra d'Or*, 1987, p. 23. A la tardor de l'any 1971, la Diputació, l'Ajuntament de Tarragona i la Universitat de Barcelona, amb la intervenció del governador civil «de la província», acordaren inaugurar, a la ciutat de Tarragona, una delegació de les facultats de Filosofia i Lletres i Ciències, en la qual, aquell mateix curs 1971-72, s'impartiria ja el primer any de les esmentades llicenciatures. D'aquesta manera, Tarragona recuperava la condició de ciutat universitària, que havia assolit, per primera vegada, quatre-cents anys abans, com a resultat de l'aplicació dels acords del concili de Trento per part del cardenal Cervantes, en crear la Universitat del Studi de Tarragona, i que havia perdut a conseqüència del decret de Nova Planta.

préstec i posteriorment s'incorporaren dos becaris de col·laboració. A partir d'aquest moment, la biblioteca es dirà Biblioteca de Lletres i Química.

Amb la reorganització de la Universitat de Barcelona, mitjançant la Llei 11/1983, de 25 d'agost, de reforma universitària, es dota de més autonomia, recursos i serveis la Delegació de Tarragona i, per tant, també la Biblioteca. Neix, així, la Biblioteca General de la Divisió VII de la Universitat de Barcelona, Centres Universitaris del Camp de Tarragona.

L'any 1984 es remodela l'antiga capella de l'edifici de la Salle de la plaça Imperial Tarraco, i la Biblioteca hi fou instal·lada l'any següent, en un espai de 600 m² i amb 161 punts de lectura. Tot el fons seria de lliure accés i l'ús del servei de préstec es generalitzà entre els usuaris. S'obriren els serveis propis d'una biblioteca universitària dels anys 80: consulta a sala, reprografia, préstec domiciliari, consulta al catàleg bibliogràfic manual, préstec interbibliotecari, etc.

El 30 de desembre de 1991, fou promulgada la Llei 36/1991, de creació de la Universitat Rovira i Virgili, a partir dels centres ja existents fins aleshores: l'Escola d'Enginyeria Tècnica de l'antiga Universitat Laboral, creada l'any 1956, i la delegació de les facultats de Filosofia i Lletres i de Ciències de la Universitat de Barcelona, creades l'any 1971. L'embrió de la Divisió VII acaba desenvolupant-se en tota una sèrie de facultats: Filosofia i Lletres i Ciències Químiques, Formació del Professorat d'EGB, Informàtica, Infermeria i Enologia a Tarragona; i a Reus, Medicina i Estudis Empresarials.

El 8 de març de l'any següent, 1992, se'n posà en marxa l'autonomia, i la Universitat Rovira i Virgili inicià el primer curs l'any 1992-93. El mateix any neix la Facultat de Ciències Jurídiques, en la qual s'impartirien els ensenyaments de Dret i Relacions Laborals. En aquest marc veia la llum una nova biblioteca, especialitzada en ciències jurídiques i socials. El fons bibliogràfic inicial es va constituir a partir dels llibres que provenien de l'antiga Escola de Graduats Socials de Tarragona. La biblioteca es va obrir al públic amb un total de 3.364 llibres; el fons actual (2 de novembre de 2007) és de 42.236.

L'any 2004, la Facultat de Química deixà les instal·lacions de la plaça Imperial Tarraco per traslladar-se a la seu definitiva, al Campus Sescelades. Aquest nou emplaçament implicà el trasllat del fons bibliogràfic específic en Química.

Actualment el Servei de Biblioteca i Documentació de la URV compta amb un fons de 324.188 llibres, 5.620 llibres electrònics, 10.237 títols de revistes en paper, 8.925 de revistes electròniques, múltiples bases de dades, etc. i 1.863 llocs de lectura.

A grans trets, aquesta és l'evolució i l'expansió d'aquella biblioteca embrionària que la Mercè Macip endegà calladament pels volts dels anys setanta i vuitanta, en unes aules adaptades de l'antic Col·legi de la Salle de Tarragona.

Una dona amb projecció humanística

Traductora i correctora d'estil

Una altra faceta de la Mercè és la de correctora de textos i d'estil, especialment en llengua catalana. Quan va deixar de treballar a la Universitat, un cop a casa seva, es va haver d'espavilar per guanyar-se un sou. És en aquest moment quan comença a traduir, sobretot del castellà al català i del català al castellà, però també del francès al català. Aleshores no abundaven a Tarragona persones tan preparades i capacitades per fer aquesta feina com ho era la Mercè. Ella recorda molt bé que la persona que la hi va introduir va ser el Dr. González Senmartí. Així, doncs, molts professors de la Universitat li demanaven ajuda en aquest sentit. La Mercè es dedicà a corregir infinitat d'obres i de tesis doctorals, i va contribuir d'aquesta manera a la normalització lingüística del català en aquesta institució.

No oblidem que, després de tants anys de dictadura franquista, la llengua catalana es trobava en unes condicions de precarietat, i que el món acadèmic necessitava persones com la Mercè, preparades en aquesta disciplina. Així, doncs, es va dedicar durant més de 20 anys a treballar de correctora i traductora, a casa seva, en l'anonimat més absolut. A més de corregir i traduir nombroses obres d'autors, també treballà per a institucions com l'Òmnium Cultural, la Diputació de Tarragona i, sobretot, el Museu d'Art Modern d'aquesta Diputació. Més endavant podeu consultar, en l'annex, una llista d'obres publicades en les quals, d'una manera o altra, va intervenir.

Per parlar d'aquesta faceta de la Mercè, vaig mantenir una conversa amb la Sra. Encarnació Camps i Baulenas, vídua Casadevall. Era el 7 de novembre de 2006, a la cafeteria Conde del carrer Comte de Rius de Tarragona. La Sra. Encarnació va exercir de secretària d'Òmnium Cultural durant 17 anys, a partir del 1979; era quan la Mercè també corregia textos d'aquesta entitat. La presidenta d'Òmnium era aleshores la Sra. Olga Xirinachs. La Sra. Encarnació, al llarg de la conversa, recorda la Mercè com una

dona de tracte exquisit, educada, culta, amable i, sobretot, molt complidora amb la feina que se li encarregava: «No fallava mai». Sempre s'ajustava als terminis establerts: «Donava gust treballar amb ella». Així que avança la conversa, continua explicant la Sra. Encarnació: «En aquells temps, aquestes feines intel·lectuals, malauradament, no es valoraven com ara, tot i que eren uns moments difícils per a la llengua catalana i no hi havia prou persones de qui et poguessis refiar. La Mercè, en canvi, tenia un gran domini de la llengua i una gran professionalitat i, a més, era una senyora.» I afegeix: «El sou que se li pagava era molt baix. Com que res no estava establert en aquest camp, jo mateixa» —diu la meva interlocutora— «em vaig inventar un sistema de pagament segons el qual per cada correcció marcada en vermell sobre el paper es comptabilitzava una falta d'ortografia, element que vam batejar amb el nom de *mosques*. Per entendre'ns, comptàvem les mosques que hi havia en un text i, a tantes mosques, tantes pessetes. Ja ho veus, quins temps aquells! Ara, en canvi, el meu fill ja té el títol oficial de traductor corrector en llengua catalana, que vol dir tota una professió ben reconeguda.» I acaba: «Per sort, els temps han canviat positivament!»

La Sra. Encarnació, al llarg d'aquesta agradable conversa, repassa la història d'Òmnium Cultural a Tarragona, en parla amb energia i entusiasme, però també amb un pèl de tristesa. Fa al·lusió a les persones que en aquest llarg període han presidit la institució: Josep Anton Baixeras, advocat, va ser el promotor i fundador de l'entitat, i també fou el primer president de la Delegació d'Òmnium Cultural a Tarragona, quan «el 24 d'abril de 1971, un grup de socis, en qualitat de promotors, es dirigien a Òmnium Cultural per tal de constituir-se formalment en delegació territorial. El secretari general de l'entitat a Barcelona, Joan Baptista Cendrós, es desplaçà a Tarragona, per tal de concretar-ne l'organització, i l'11 de maig de 1971, l'entitat acordava la creació de la Delegació [...]; la junta provisional era formada pels mateixos promotors i presidida per Josep Anton Baixeras. Destaquem com a membres més entusiastes, en la creació i les primeres accions de la Delegació, Gabriel Xamar, el notari Puig Salellas, Josep Sendra, Artur Bladé, M. Cuspinera, Ramon Marrugat i el mateix Baixeras, entre altres».¹¹ A partir d'això, l'1 de desembre de 1971 es va celebrar la primera assemblea de socis, amb l'assistència de 72 persones. L'assemblea va aprovar la gestió de la junta provisional, que va passar a ser definitiva. Aquesta entitat naixia amb 11 socis, i l'any 1996 ja en tenia 499.

Uns anys més tard, del 1975 al 1978, Olga Xirinachs va succeir Josep Anton Baixeras en la presidència. Josep Lluís Carod-Rovira fou el tercer president de l'entitat, del 1979 al 1991, per tres legislatures seguides. Durant aquest darrer període presidencial és quan la Mercè Macip treballa a Òmnium de correctora i traductora

¹¹ ÒMNIMUM CULTURAL DEL TARRAGONÈS (1996: 7).

de textos. A continuació, la presidència va recaure en Núria Aiguadé (1992-1995) i, finalment, en l'actual president, Joan Torres.

Al pare Miquel Bertran Quera, jesuïta i bon amic de la Mercè, professor a la Universitat de Barcelona, li va corregir un treball, publicat a l'Editorial Claret.¹² El pare Miquel valorava tant la tasca de correctora que, quan va publicar el llibre, va voler que el nom de la Mercè constés a la portada com a col·laboradora de l'obra.

La llarga llista de títols que va traduir, corregir i revisar per al Museu d'Art Modern de la Diputació de Tarragona queda documentada en una relació que ha preparat la Sra. Rosa Ricomà, directora del Museu, i que trobareu en l'annex que forma part d'aquesta obra.

Aquarel·lista

Cap a l'any 1978 la Mercè decideix matricular-se a l'escola d'art Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya, ubicada actualment al carrer Diputació de Barcelona. A partir d'aquell moment, vessa tota la sensibilitat en el món de l'art i ho fa amb la mateixa delicadesa i predisposició d'ànim que li són habituals. El seu professor de pintura, el Sr. José Martín Antón, una de les persones amb qui vaig mantenir una llarga conversa, en tractar-se de la Mercè també ha volgut aportar el testimoni de la coneixença i l'amistat que hi va mantenir. Ho fa amb aquesta carta confidencial, que m'ha enviat per tal d'adjuntar el seu granet de sorra a aquest treball i que transcriu aquí:

¿Conoces a Mercè Macip? Si es así, ya tienes ese gran placer. Al pensar en ella, seguro que a muchos de vosotros, quizá sin daros cuenta, se os escape una cálida sonrisa.

A Mercè la conecí a través de la acuarela, culta, tenaz, amable, sencilla...

En su pintura derrama sus sentimientos; sus trabajos son ricos en matices; sabe valorar muy bien, cosa nada fácil. Trata con exquisita elegancia los fundidos de luces y sombras dando con ello a su obra una atmósfera casi mágica. Así es Mercè Macip.

Esta es una de sus facetas pero tiene más...

Sólo una cosa; repito, es un honor haberte conocido.

José Martín Antón

Miembro y profesor de la Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya

Barcelona, 27/10/2006

¹² BERTRAN & MACIP (1990).

Altres crítics d'art, com, per exemple, Aureli Argemí, parlen així de l'obra pictòrica de la Mercè Macip:

Les aquarel·les que, en aquesta exposició, presenta Mercè Macip, nascuda a Barcelona, munt de ciment que amaga la seva pròpia terra, són com un retorn a la terra, el redescobriment de la terra. Són la resposta coratjosa al que la ciutat prohibeix. Però no com un triomf esclatant enfront d'una realitat vital manllevada. Les aquarel·les de Mercè Macip no tenen res de violent. Són l'expressió d'un retrobament pausat, suau, tendre, amb els paisatges de la nostra terra; una fita, el fruit d'una recerca en el camí fressat per la mateixa autora, sense haver de recórrer als altres mestres, certament fet de lesforç, sacrifici i solitud propis dels qui s'han determinat a experimentar l'aventura de rumiar i comunicar, en primera persona, la seva «lectura» arriscada de la bellesa natural.

En el conjunt de l'obra exposada, aquesta «lectura» és descrita amb línia i volums continguts, amb aquella maduresa, privada d'excessos, que la tardor, sobretot, comunica. Per això és significatiu que les tonalitats i les formes de les aquarel·les presentades revelin un original endinsament vers el cos del món quan, abans d'adormir-se en el llit de l'hivern, diu l'adéu amb les mans colrades de mil colors atenuats, després de la lluita per l'existència que ha brindat amb el sol bullent i vitalitzador de l'estiu.

Si m'atrevis a donar una definició de la pintura de Mercè Macip, jo diria que és una pintura de repòs. És ja una pintura reposant. Però no com tantes vegades la imatge del descans se'ns manifesta —amb paisatges plans i amb un fons que va perdent-se en la llunyania. És una pintura que absorbeix la nostra terra, que, normalment, no és ni de grandesa ni d'immensitat inaccessible. Parla amb la muntanya o amb la vall sempre veïnes, convençuda que aquestes no són una frontera sinó un pont vers el més enllà. És, en definitiva, una pintura mediterrània, amb els seus puigs ondulats, els cels fets de matís, els panorames a nivell humà...

Les visions de les contrades de Farena i del Baix Pirineu, que constitueixen el foro de l'exposició, proven aquesta sensibilitat de l'ànima mediterrània. Una sensibilitat que se sap fascinada, alhora, pel detall pròxim, amb el qual juga, simpàticament, d'una manera ingènua i despreocupada de tants formalismes acadèmics, sense oblidar que el detall és d'un conjunt, per més difuminat que aparegui.

En una paraula, les vivències artístiques que hi ha en les aquarel·les de la Mercè Macip difonen un al·licient per deixar-nos amorosir de la natura, sempre i quan les contemplem amb el delit de ser peregrins, com Mercè Macip, de la terra retrobada.¹³

13 ARGEMÍ, Aureli (1982).

En l'etapa de pintora aquarel·lista ha participat en nombroses exposicions individuals i col·lectives a Farena, Falset, Tarragona, Barcelona, Reus, Vilafranca, Girona, i també a Estrasburg, ciutat que coneix bé i estima. A Alsàcia, doncs, i d'una manera particular a la ciutat d'Estrasburg, on ha passat llargues temporades, hi ha pintat nombroses i delicades aquarel·les.

A Tarragona, l'any 1982, amb motiu d'una exposició que va presentar a la Caixa Provincial, el *Diari de Tarragona* se'n feia ressò en aquests termes:

Cuarenta y dos acuarelas presenta Mercè Macip en la Sala de la Caja de Ahorros Provincial. De ellas, doce constituyen en su reducido tamaño, un bello exponente de su dominio del tema floral. El resto lo constituye una colección de paisajes en los que dominan los de Farena con rincones típicos de la población así como el Brugent, la Colomina, la Cadeneta, la copera vista en distintas épocas veraniegas y otoñales, la carretera. También en Baix Pirineu está captado con fidelidad (recordamos «Tardor a Vidrà»), así como otras perspectivas montaňesas o del somosanto.

Mercè Macip pinta con ilusió y matiza preferentemente con tonalidades apagadas sus aguadas tenues, pálidas, evanescentes otras, con un aire poético, delicado que se subraya en las perspectivas de ambiente invernal con las hojas amarillas alfombradas en los caminos; en el cromatismo gris azulado de los horizontes cubiertos de brumo. Todo ello con sencillez, con facilidad, con el afecto que la artista vuelca hacia cada una de sus pequeñas obras. Porque Mercè Macip gusta de la acuarela recogida en tamaño, en la que sin embargo cabe perfectamente el mensaje de su amor a la Naturaleza, al evocar como en finos retazos, los ambientes que le gustan, que ha vivido y que parece querer acercarnos.¹⁴

L'any següent, 1983, al *Diari de Reus*, fent referència a una exposició que va fer a «la Caixa», podem llegir aquest comentari:

El segell personal i la renovació constant són les premises entorn de les quals giren les aquarel·les de Mercè Macip.

La natura és l'autèntica protagonista de les escenes, el camp s'estén amb tota la seva peculiar essència i bellesa. Donant una mirada a l'exposició queda palesa l'atracció que sent la pintora devers els paisatges usuals. La predilecció pel camp i la natura en èpoques tardorals i d'hivern l'ha feta viatgera assídua a Farena, Vidrà, al Pirineu i a la Cerdanya del Nord.

Tot, com a lloança a la natura, s'expressa amb tonalitats on predominen els blaus, els grisos i els liles. Els cels grisos, plujosos i tempestuosos. La boira i la gebrà a la vora del riu Brugent es recolzen bàsicament en la suavitat dels colors i en la delicadesa cro-

14 AMIGUET (1982).

màtica, factors que potencien les pintures i subratllen el dibuix, evidenciant més força i valentia que en la darrera exposició al Centre de Lectura, de la qual també vàrem parlar l'any passat.¹⁵

Així, doncs, les exposicions individuals i col·lectives en què ha participat la Mercè són extenses i variades. En trobareu una referència a l'apartat d'annexos, al final del treball.

Poetessa

L'any 1986 l'Ajuntament de Tarragona, essent alcalde el Sr. Josep M. Recasens, va convocar el 1r Premi de Poesia per a la Gent Gran, en el qual la Mercè va participar. Va presentar un recull de poemes dedicat a la primavera, la tardor, l'estiu i l'hivern. Entre altres persones, formava part del jurat l'escriptora tarragonina Olga Xirinachs. La Mercè hi va guanyar el primer premi.

Quan la Mercè va celebrar els vuitanta anys, li van fer un homenatge i li van preparar un llibre de poemes escrits per ella, titulat *Petits poemes*.¹⁶ Joan Triadú, a propòsit d'aquest llibre, diu: «El llibre de poemes de la Mercè ens fa molta companyia.» Li envia una carta, datada el 3 de gener de 2001, en què s'expressa així:

Benvolguda amiga¹⁷,

La Pilar va estar molt contenta que li portessis i li dediquessis el teu llibre *Petits poemes*, i sobretot que vinguessis expressament a fer-li una visita. Aquella tarda, com força sovint, però, no es trobava gaire bé. Ara ha estat dos dies al llit i sembla que s'ha recuperat. Els teus poemes li fan molta companyia. És retrobar la delicadesa, tan poc prodigada, i el bon ús de la paraula. Poemes com *Pamela amb cireres*, *El berenar*, *Visita al col·legi* i algunes tankes ens han fet sentir especialment un món interior, el teu, que guarda intacte el record i l'expressa amb sinceritat i harmonia íntima.

Moltes gràcies, doncs, una cordial salutació de part meua i una bona abraçada de la Pilar.

Joan Triadú

Barcelona, 3 de gener de 2001

15 LLORENÇ (1983).

16 MACIP (2000). Reproduïm en l'annex alguns dels poemes publicats en aquesta edició no venal.

17 Carta de l'arxiu privat de la Mercè Macip.

La poesia de la Mercè està amarada de sensibilitat vers la natura; els colors de les aquarel·les també s'hi fan presents, un univers que es conjumina i conflueix en un tot. Segons Joan Triadú, i corroborat per Salvador Rovira, els poemes de la Mercè reuneixen tots els requisits i la dignitat per formar part d'una antologia de la poesia catalana. Aquesta opinió la podreu constatar i contrastar si llegiu el recull que n'hem seleccionat de l'obra poètica.

Col·laboracions

Llibres i quadres

Sofia Esteban Cerdà, bibliotecària

Tarragona, febrer de 2007

En el moment de deixar l'entorn professional, després de més de 38 anys de treball en el camp de la documentació, vaig retornar a Tarragona. I en fer-ho, vaig recollir revistes, escrits, quadres i d'altres andròmines que em van acompanyar en la darrera etapa professional a Barcelona —plenament immersa en l'entorn digital— i que, per diferents motius, eren testimoni de tota una vida entre llibres, papers i bits. Entremig d'aquests records hi havia dos petits quadres que em desvetllaren esdeveniments passats. Les dues pintures estaven signades per la mateixa persona i datades als anys 1987 i 1988, i evidenciaven els traços d'una mateixa mà artística, d'un mateix estil. El de l'any 87 és una aquarel·la amb un pom de flors, fet amb un cromatisme suau i divers. El segon quadre és un petit paisatge d'hivern, amb tons blancs, blaus i grisos que ens fan intuir la solitud i el fred.

Feia balanç tot recordant els inicis professionals quan, per un breu espai de temps i tot atenent la petició del Dr. Ramon Valls i Plana, en ser jo mateixa una alumna de la primera singladura universitària a la nostra ciutat, compaginava la feina al front d'una biblioteca pública amb el muntatge de la Biblioteca de la Delegació Universitària de Barcelona a Tarragona al llarg del curs 1971-1972 i part del següent. El llibre tot just iniciava el seu viatge cap a l'era digital més a correuita del que llavors podíem imaginar. Tarragona era una ciutat que es desvetllava culturalment amb l'empenta de la Universitat malgrat que el dia a dia s'entossudia a evidenciar greus mancances de tipus administratiu, docent, d'espai... que es resolien amb molt de voluntarisme, més entusiasme i grans dosis de generositat personal de tots els implicats.

Al llarg del segon curs es van anar afinant petits detalls. La biblioteca necessitava personal a temps complet, i els llibres i els lectors requerien més horaris d'atenció interna i externa. Malgrat el suport de becaris com Sílvia Sancho o Antonio Salcedo,

entre d'altres, calia buscar un responsable per fer front a les noves exigències i les noves pressions, tot considerant que imperatius familiars m'impedirien compaginar, com fins llavors, la funció en dues biblioteques. I quan semblava que ja teníem la persona adient, tot se'n va anar en orris perquè, per raons de mobilitat professional, es va haver de traslladar lluny de Tarragona. Teníem un problema de nou. Vam creure que ens calia una persona amb experiència, capacitat i empena suficient per fer front, en aquell moment concret, als canvis de tota mena que comportava el desenvolupament de la biblioteca general de la qual, amb els anys, s'originarien les múltiples i plurals biblioteques de facultats de la URV. Es tractava de resoldre el conflicte respectant el principi que l'eficiència màxima comporta la individualitat mínima, i era evident que, per les característiques de la funció, la persona ideal havia de tenir unes particularitats que professionalment coneixem com de l'antiga escola. Sortosament, la Mercè Macip ens va resoldre el problema.

Fins aquell moment la meua imatge de la Mercè era la d'una bibliotecària que veia als estius a la platja de l'Arrabassada envoltada per un grup d'amigues que pertanyien a l'etapa gloriosa de l'Escola de Bibliotecàries. La veritat és que, sense que elles fessin res per merèixer aquest qualificatiu, pertanyien al grup de les grans patums per raons de cronologia històrica, formació i vivències. Van ser, en cert sentit, pioneres en la tasca d'estructurar la lectura com el principal element del treball d'investigació i canalitzar-ho com un servei ciutadà imprescindible. Amb l'arribada del bon temps, la Maria Gimbernat —que era qui havia de fer-se càrrec de la Biblioteca de la URV— i jo anàvem a la platja tot just al migdia, en sortir de la feina, i ens situàvem ben a prop d'on, cada estiu, eren el grup de bibliotecàries: Teresa Rovira, Carme Ribé, Teresa Boda, Carme Bastardas i Mercè Macip, però sense pertànyer al seu cercle, ja que per a nosaltres resultaven, llavors, figures llunyanes de la vella escola. Tots aquests són noms que, ara, com diu Montserrat Comas i Güell, comencem a rescatar de l'oblit. Són, entre d'altres trets significatius, l'origen d'una sòlida estructura al servei del coneixement, la informació i la documentació a casa nostra, i, molt abans del text de la UNESCO a favor de la lectura, són les veritables defensores del llibre com a escola de democràcia. El temps, gran escultor com diu Yourcenar, ha moldejat la funció bibliotecària, però al llarg de més de 70 anys d'evolució, els fonaments d'aquella vella escola es mantenen: la comprensió del món, el civisme i la cultura; el coneixement a l'abast de tothom en el sentit més globalitzador, i el valor de la feina ben feta com eina de servei a la comunitat.

Gràcies a les circumstàncies exposades, quan la companya de platja no va poder complir, pel trasllat a Barcelona, amb la funció professional a la Delegació Universitària de Tarragona, totes dues vam coincidir, coneixent la seva trajectòria dins la Xarxa de Biblioteques Populars de la Diputació de Tarragona, a proposar a la Mercè aquella

possibilitat de canvi. Així, de mica en mica, vaig tenir més ocasions i possibilitats de conèixer l'autèntica dimensió humana i professional de la Mercè: l'expressió, amatent i equilibrada; el to de veu, suau i comprensiu; la tasca professional, exigent i polida, tot accentuant el centre de gravetat en el servei a professors i alumnes; la visió artística, delicada i personal; el domini de la llengua, exacte i concís; el caràcter, discret, eficient i humil; la delicada tasca de correcció i de traducció al català; l'entorn familiar, passat i present, amb les arrels dins el món editorial; el compromís personal amb un temps i un país; els paisatges, entre els quals Barcelona, Farena, Falset i Estrasburg tenen un significat especial; el coratge i la capacitat d'adaptació enfront els reptes dels canvis de tot tipus, etc.

Les institucions culturals, com els organismes vius, creixen i evolucionen. A la història d'aquestes institucions, quan no es desenvolupen d'acord amb els ritmes dels temps, també els arriba l'hora final. Si això succeeix, les velles estructures són sacsejades de dalt a baix i es produeixen autèntics terratrèmols. Certs equipaments culturals, com ara alguna biblioteca pública que hi havia a finals dels anys 80 del segle passat a la nostra ciutat, va tenir una mala fi malgrat donar un servei molt més ampli i divers del que li pertocava. D'altres, com aquell primer esbós de biblioteca universitària, va evolucionar fins arribar a la realitat dels nostres dies: biblioteques universitàries, professionals de biblioteconomia i documentació, volums...

El canvi és un procés que evidencia la capacitat de lluita i la voluntat de millora de l'entorn, i, alhora, reclama una adaptació exigent i constant. El món de les biblioteques, d'ençà dels anys 80 del passat segle, reclamava canvis urgents i plantejava reptes ineludibles. Estructures velles eren considerades obsoletes per factors de rendibilitat sense avaluar-ne el valor afegit cultural i sense mesurar els avantatges intrínsecs dels nous processos de la informació. Algunes institucions van aprofitar l'èrenou per desertar del compromís cultural. D'altres van girar la cara, van dir que no era el seu problema i es van dedicar a fer parcs temàtics o clubs esportius. Aquell va ser un capítol de desencís cultural en el qual no em va mancar el suport d'amics i companyes, fins i tot de fidels lectors, defensors d'aquell món tan proper a J. L. Borges dins el qual a molts ens és impossible imaginar un món sense llibres de la mateixa manera que no podem imaginar un món sense ocells. Amb l'excusa de l'onada digital, algú va diagnosticar la fi de la galàxia Gutenberg per tal de deslliurar-se d'un servei que exigia una forta inversió econòmica i una aposta decidida per la mecanització, quan el que calia era, senzillament, ampliar els mitjans informatius i culturals en concordança amb les exigències socioculturals del moment. La Mercè va escoltar el meu plany per tots aquells llibres que no van tenir cap destí, per tots aquells ocells condemnats al silenci i a no poder volar dels quals, des de llavors, no s'en sap absolutament res. I ho feia amb l'estil del seu tarannà, sense aconsellar, sense imposar, escoltant. Un cafè a casa seva, un breu en-

contre a la biblioteca de la Rambla tot sortint de la Plaça Imperial Tarraco, uns quants quadres i un munt de petits detalls fins que la diàspora legisladora em foragità lluny del meu entorn i de tot el que havia estat el meu ambient de treball. D'aquesta etapa són els dos quadrets de Mercè Macip que m'han acompanyat en el meu periple professional des de llavors. Si quan els vaig rebre eren sols un present d'amistat i comprensió, al llarg de gairebé vint anys s'han enriquit amb un factor molt personal: els va fer algú que interpretava el món amb els ulls ben oberts malgrat una malaltia de la retina que li impedia una visió còmoda i fàcil de l'entorn. Els quadres ens ofereixen flors intuïdes que sorgeixen de l'ombra, paisatges d'hivern plens de boira que m'han acompanyat al llarg de la inexorable i progressiva aparició d'una degeneració visual similar a la seva.

Cadascú de nosaltres escrivim els nostres capítols en el llibre de la vida. De llibres vitals n'hi ha de grossos i de prims, amb contingut o d'entreteniment, però tots comencen gràcies a una humil lletra. Fulls de vida conformen un capítol. Capítols viscuts són història. I aquest capítol, que jo estic rememorant ara, mai veurà la llum enmig d'un volum seriós sobre l'evolució cultural de la nostra ciutat, perquè pertany a la petita història o bé a factors personals que no es poden traduir en resultats mesurables. Però crec que hem de tenir present, si volem capir totes les dimensions vitals, tot llegint i interpretant les grans bases de dades de la informació i els grans fets històrics que ens envolten, que els canvis es fan pas a pas i lletra a lletra; que l'adaptació no és un procés de joventut ans un repte per a tota la vida, i que per viure són necessàries tres coses: l'amor, l'amistat i la lectura. El privilegi, per a tots aquells que estimem la lletra impresa o digitalitzada, es troba en el fet que el treball ha estat lligat a la nostra vida i ens ha ajudat en el propi coneixement. Fer-ho amb un estil artístic únic i personal és quelcom que sols han conquerit els capdavaners. Ara, tot rememorant aquest petit capítol personal, puc dir que em sento hereva del mestratge d'aquelles primeres fornades de professionals de biblioteconomia a les quals pertany la Mercè i que desitjo, pel bé de totes les biblioteques de la URV, que l'esperit i la força del seu impuls inicial us acompanyi sempre.

Gràcies, Mercè!

A la meva germana Mercè Macip Gich

Conxa Macip Gich, escolàpia

Barcelona, gener de 2007

Quan la distància d'edat entre germans és molt marcada, els vincles que s'estableixen són força diferents de si es tenen edats semblants. La Mercè és la gran de quatre germans i jo, la petita. Ens portem 12 anys, quasi els mateixos que em porto amb la meva neboda gran.

De petita, l'admirava. Era com una altra mare per a mi. I suposo que jo era com una filla. Em mimava, i em sentia molt estimada per ella. El fet que no vaig arribar a conèixer el pare —el van matar quan tenia dos anys— segurament era un motiu perquè em tingués un amor més tendre.

Els records dels primers anys em porten una imatge d'una persona entranyable, que m'explicava contes amb gran delicadesa, que em defensava, que es compadía de mi. Davant la mare, que m'exigia, ella sempre deia «pobreta!».

Ella i l'altra germana, la M. Dolors, dormien en la mateixa habitació. M'encantava els dies de festa al matí, en despertar-me, dir-los: «Que em voleu?», i jo, contenta, anava al llit de la Mercè i ella m'explicava coses. Era deliciós escoltar com cantava les meves cançons preferides: *Els animallets que van a adorar a Jesús, La libèl·lula volava...*

Recordo les pintures i els versos que cada festa de Nadal i de Reis ens feia. Versos divertits, amb unes espurnes de bon humor, que eren la delícia de tots.

Vaig plorar i la vaig enyorar molt quan es va casar i va marxar de casa i de Barcelona a viure a Tarragona. Jo només tenia 12 anys.

En casar-se i tenir fills va dedicar-se a la casa i potser va deixar de banda moltes activitats de tipus cultural que hauria fet. Quan ja tenia els fills més grans, va començar a treballar de bibliotecària.

Era i és delicada, suau, sensible, amant de la bellesa, de les bones maneres, de l'entretinguda conversa, del llenguatge correcte, detallista, culta, amb molt bon gust, preocupada pels altres. La seva personalitat té moltes facetes.

És una gran poeta. Expressa records de tot el que ha format part de la seva vida; però al mateix temps té una altra tipologia de poesia crítica, irònica, divertida, en què juga amb anècdotes de la vida dels polítics o de les seves amistats, a les quals els llegeix i aporta, així, alegria al grup.

És una delicada pintora. Les seves aquarel·les destil·len suavitat, bellesa, harmonia. Davant un paisatge, et pots quedar contemplant-lo transportada.

És una excel·lent traductora i correctora de la llengua catalana. Els estudis de bibliotecària, en una època en què els va poder fer en català i amb grans mestres, li van donar un bon bagatge. Bagaatge que ella ha anat cultivant. Totes les correccions les ha fetes sempre molt raonades, buscant etimologies, la millor expressió, el gir més correcte. Un text original, a vegades, tot i conservant l'essència, ha sofert tantes correccions que sembla nou i bellament expressat. Una tasca que ha restat en l'anonimat, ja que la glòria se l'emportava l'autor.

Jo la considero una persona molt intel·ligent, amb una gran visió de la realitat i un cap molt clar. Està al dia, ja que la ràdio és la seva companya; però no li parlem de la televisió, no li interessen els programes que hi fan.

És una bona amiga, molt sensible a les delicadeses que es tenen amb ella i que sap agrair. Pateix sempre pels altres, intenta no molestar mai ningú, encara que s'ho passi malament.

La disminució de la visió l'ha privat de desenvolupar les seves grans il·lusions: la pintura, la traducció i la correcció. Però, malgrat tot, encara conserva el bon humor de compondre poesia, especialment aquells versos que comporten un punt d'ironia. Qualsevol fet li serveix per escriure, per expressar la seva riquesa interior.

Una vella i nova amistat

Lluís M. Moncunill Cirac, teòleg i filòleg
Estrasburg, agost de 2007

Les souvenirs sont cors de chasse
dont meurt le brouit parmi le vent

APOLLINAIRE, Alcools

Homenatge a la Mercè Macip: és just i necessari!

És just, perquè tenim el deure de no caure en l'oblit injustificable d'allò que la Mercè ha aportat a Tarragona i, molt particularment, al seu patrimoni cultural i universitari.

És necessari, perquè el record agraït vers la Mercè és una exigència connatural al sentit de dignitat dels qui han de valorar el benefici del seu treball.

Jo m'apunto, doncs, a l'homenatge per imperatiu del deure i de la justícia, però també pel de l'amistat. Són moltes i molt intenses les hores compartides amb ella i el seu marit Joan, les quals fan de la nostra amistat una vella història, subjecte d'evolució constant. Fidel, doncs, a l'amistat, m'adhereixo a un homenatge just i necessari.

Un primer capítol d'aquesta trama té el mar de Tarragona per teló de fons, era la panoràmica des del balcó dels Gavaldà-Macip, al carrer de Llúria. Corrien els anys seixanta, setanta, a les envistes del final del règim del general Franco, i sentíem, per tant, que en començava l'esfondrament. Tot ens predisposava a renovades esperances: notàvem que la vida monòtona de Tarragona presentava símptomes de canvi en molts aspectes: turístic, cultural, industrial, religiós, polític, social,... Aquesta complexa conjuntura ens feia testimonis d'esdeveniments irreversibles: la Nova Cançó, la lluita per les llibertats sindicals en contra del sindicat únic vertical, la presència dels tecnòcrates al poder de l'Estat, la nova llei de premsa, l'aparició de Joan XXIII i el Concili Vaticà II en l'escena eclesial; a Catalunya: la vaga de tramvies a Barcelona, els fets de l'abat Escar-

ré, l'Assemblea de Catalunya, la campanya «Volem bisbes catalans», la Caputxinada, la reclosió dels intel·lectuals a Montserrat, l'emergent associacionisme religiós de marca europea, inclosos els moviments juvenils i infantils independitzats de les imposicions educatives oficials (escoltisme, colònies, setmanes de joventut), l'escola activa, la defensa i la represa pública de la llengua catalana, etc.

Aquestes tensions es respiraven a casa de la Mercè en una conjunció d'amistat i compromís, que implicava, a més a més, tot un grup ben travat de matrimonis: Joaquim Icart i la Rosa, Ernest Vallhonrat i l'Emília, Lluís Gavalvà i la M. Carme. Molts d'ells, avui ja traspassats i enyorats. Seria massa llarg d'esmentar una per una d'altres persones que també, a la seva manera, entraven i sortien del grup. Jo, aleshores encara celibatari, m'hi sentia implicat i acceptat com a mossèn en un clima planer i sense desnivells. Aquest corrent es difonia també cíclicament per les diverses llars de la colla; la Mercè, però, ho amania sovint amb petits poemes costumistes, enginyosos i irònics.

En aquest capítol s'inscriuen iniciatives i activitats diverses: la visita al P. Estanislau M. Llopart, ermità a la Santa Creu als cims de Montserrat; la trobada d'espai i reflexió a la Casa dels Operaris Diocesans a les Cases d'Alcanar, i, molt especialment, el viatge a París l'octubre del 1966 amb la Mercè, el Joan i el seu 600. Al Palais de Chaillot, acarat amb la Tour Eiffel, compartírem hores de reflexió en un ambient teatral i cultural alhora. L'abbé Caffarel, fundador dels Equips de Matrimonis de la Mare de Déu, dirigia els temes de les jornades. La Mercè remarca, encara avui, que n'hauria tingut prou amb les estampes del viatge per França camí de París, i que, per tant, no troba a faltar les hores del Palais de Chaillot. De retorn, férem parada obligatòria a Puigcerdà. Allí, algunes contingències doloroses consolidarien més i més el nostre afecte.

La capella de l'Institut de Segon Ensenyament Martí Franquès, a l'antic convent franciscà de la Rambla Vella, fou també l'indret on el grup compartia esperances i celebracions amb un altre cercle més ampli de joves i adults. El marc s'hi prestava pel caràcter modern i acollidor que l'art de Joan Curieses i Josep Blasi li havia conferit per encàrrec del Dr. Sánchez Real, director de l'Institut. Aquells espais —el claustre, el pou central, la capella— constituïen un punt de confluència per a certs sectors de la ciutat. Per a uns, era un referent acceptat i desitjat; per a d'altres, en canvi, esdevingué un focus d'influència enutjós i sospitós.

A finals d'estiu de 1966, una circumstància administrativa trasmudà l'epicentre d'aquella amistat: per una disposició de l'autoritat eclesial, Mn. Moncunill passaria de capellà de l'Institut a ser rector de la Parròquia de Cervià de les Garrigues. Des d'ara, doncs, la relació amb el grup, i molt particularment amb els Gavalvà, s'orientaria físicament cap a aquella comarca, les Garrigues, aparentment aspres, però d'una transparència inexhaurible, sempre en mutació. El blau de la Mediterrània hi puja a

l'horabaixa amb carícies de marinada; els boscos costaners fonen la seva espessor en cada arbre solitari de les Garrigues per convertir-los en individualitat precisa.

Les visites dels Gavaldà a aquella rectoria rural sovintejaven en esperats intervals de caps de setmana. L'antic convent de les monges serví de redòs per a la fusió de les velles amistats de Tarragona amb la d'un grup generós de noies i nois del poble. Prop de l'estufa de pinyola i una gegantina cafetera, en uns hiverns íntims i implacables, s'escolaven hores de vetlla, connectades misteriosament amb la missa dominical, desves-sall de cant i participació devota. I és així com aquella companyia cordial esdevingué balsàmica, junt amb la d'altres noms que fan la memòria d'uns anys fecunds i lluminosos. Cervià fou l'acompliment d'una veu profètica que anuncià que allí s'esdevindria l'hora bona de la meua vida. I ho dic, creieu-me, sense la mínima plasenteria. Aquí es tanca el segon capítol de l'amistat amb la Mercè.

A partir d'ara, ja no parlarem més de la meua vella relació amb els Gavaldà-Macip, perquè un fet transcendental n'hauria d'obrir una de nova. L'estada en aquella parròquia de les terres de Lleida es clogué el 29 de setembre de 1970, per tal d'encetar-ne una altra a Estrasburg, a Alsàcia. Aquesta decisió personal meua havia de repercutir, sens dubte, en tota aquella complicitat amistosa, potser més en la forma que no pas en la substància. La represa dels estudis universitaris en una ciutat tan llunyana havia de condicionar naturalment la freqüència de les trobades. El cert és que, a partir d'aquell moment, les nostres vides es bifurcaren i s'encaminaren cap a horitzons imprevisibles.

En un sopar a casa de la Mercè i el Joan a finals d'abril de 1971, presents els amics íntims del grup, la Maria, la meua esposa, i jo els anunciàvem la nostra voluntat de matrimoni. Just fins aleshores, res no ho havia fet pressentir. L'anunci inesperat, doncs, forçosament havia de produir una comprensible commoció: un revolt tan contundent capgiraria per força el rumb dominant de les nostres relacions. No trobo altra manera de definir el procés ara iniciat que la de recórrer a una metàfora clarificadora: l'estima mútua, indestructible, s'enclaustraria en un silenci de capoll de crisàlide, era el replegament que acompanyaria la metamorfosi d'una amistat revifada. Des d'aquell moment, cadascú hi aportaria el millor de si mateix.

La mort del Joan marcà l'hora de l'eclosió. Des de la distància física, sentírem el trasbalsament en el punt més entranyable de l'afecte, sense altra possibilitat, en aquella hora, que la del consol de la paraula escrita. A casa de la Mercè, més tard, confrontàvem records i experiències i, a Farena, prop del cavallet i les pintures intactes del Joan, evocàvem l'espòs i l'amic absent. Reprenia, doncs, la comunicació directa, plural per part nostra, car des d'ara la Maria hi jugaria un paper preeminent.

Tenim avui el record comú d'haver viscut tots tres a la ciutat d'Estrasburg en moments decisius: a la ciutat de l'aigua lenta de color maragda, ajaçada als peus d'una catedral que, segons Goethe, qui la contempla només la pot sentir i percebre, però no

la pot ni capir ni explicar. Les visions d'Estrasburg, la Mercè les ha deixat plasmades en aquarel·les evocadores d'emocions inefables per a qui ha viscut els espais i les hores canviants de la ciutat de l'Ill. Les estones compartides amb la Mercè esdevenen ara sensació estètica i record gratificant. La Mercè, que avui contempla l'univers amb ulls que només poden mirar cap endins, pinta amb la paraula paisatges que crea. És un do de poder contemplar l'invisible amb la pròpia mirada.

La dedicació de la Mercè al treball de bibliotecària ha servit per a nuar millor els caps d'una amistat renovada. Sabíem que la Mercè era una bibliotecària de bona llei, però calgué que la Maria ens la descobrís des de la feina compartida per poder arribar a percebre la pulcritud i la precisió del seu ofici: només des de l'interior de les catedrals és possible admirar el calidoscopi suspès de les rosasses. Aquest és, doncs, el nou valor afegit que fa créixer l'estima per la Mercè des de l'admiració.

He anat a la caça d'alguns records esparsos en el temps, però més encara en les ressonàncies de l'ànima. He tingut el privilegi de poder-los atrapar i aplegar-los en un petit florilegi. L'ofereixo al lector amb la certesa que sabrà perdonar la immodèstia del relat, justificable només pel fet d'haver estat convidat a compartir a tres bandes aquest entreteniment amb la Mercè.

La seva amistat és l'última raó que, junt amb la de la justícia i el deure, m'implica en aquest homenatge. Li demano que en faci partícips a tants homes i tantes dones que, com ella, han estat els creadors i els humanitzadors anònims del nostre temps.

La senyora Mercè Macip

Luis Navarro Miralles, historiador

Tarragona, abril de 2007

Després de dos anys sense exercir la docència –per imperatiu natural–, el telèfon ha servit en tres ocasions de mitjà per retrobar-me amb la nostra universitat tarragonina, de la qual conservo la millor de les memòries. Amb una certa nostàlgia recordaré sempre les classes, els estudiants, els amics; guardaré amb satisfacció i *júbilo* (i mai millor dit) el llarg temps, feliç, dedicat a l'ensenyament.

Doncs bé, la primera telefonada va provenir dels alumnes que havien acabat la carrera el curs passat (2005–2006). Amablement m'invitaven a l'acte solemne de la seva graduació. Els professors, i amics, Maria Bonet i Roig Rosich i jo mateix els vam dirigir unes paraules recordant-los els seus anys d'estudiants, tan immediats encara, i animant-los a emprendre amb esperança la nova etapa de les seves vides. Dies després el telèfon servia de nou per tornar a la Universitat, invitat en aquesta ocasió pels alumnes d'Història de l'Art. Era la primera promoció d'aquesta especialitat de la nostra Facultat. Celebraven, de la mateixa manera, la seva festa de graduació. Es va fer amb la solemnitat pròpia d'aquests actes acadèmics, però sense restar-li el record feliç dels anys estudiantils.

La tercera telefonada seria una invitació diferent: Maria Martí, bibliotecària de la Facultat de Ciències Jurídiques, em feia una proposta suggeridora. Es tractava d'homenatjar la senyora Macip per reconèixer la seva feina en les etapes inicials de la nostra Universitat. Si dies abans havia assistit als actes de graduació de dues de les últimes promocions de la nostra Alma Mater, d'acomiar acadèmicament una joventut que es projectava al seu futur, ara significava, en canvi, tornar a un temps passat, a la dècada dels setanta del segle passat, a les hores primeres de la delegació universitària de la

Universitat de Barcelona a Tarragona, punt de partida de la nostra actual Universitat, quan un animós grup de professors, amb mitjans modestos, restauraven l'ensenyament universitari a les comarques tarragonines.

La senyora Macip va ser la nostra primera bibliotecària. Abans de la seva arribada la biblioteca universitària era d'escassíssima entitat; en realitat no existia. La senyora Macip, pràcticament, va començar des del punt zero; d'aquí el seu mèrit. Crec que per reconèixer i valorar, amb perspectiva històrica, la seva feina professional, seria oportú situar-nos en els anys inicials a començament dels setanta del segle xx, ara una mica llunyans. Recordo que en les primeres reunions de l'incipient claustre, quan es plantejaven les prioritats de la casa, el professorat, en una comprensible unanimitat, coincidia en la urgència de disposar d'una biblioteca eficaç.

Per pal·liar l'escassetat de llibres en aquesta primera etapa, el professorat recorria a solucions diverses. Així, el grup que impartia classes a Barcelona i Tarragona aprofitava els viatges per portar llibres i comentar-los després a classe, mentre els volums passaven, entre els estudiants, de mà en mà, en aquest cas com a bona moneda. Llavors utilitzàvem més el cotxe que el tren; canviaven els travessers de les vies i el risc d'una aturada inesperada al trajecte era gran, situació que posava en perill les classes del matí. El cotxe per l'autopista fins a Santa Margarida i els Monjos (després per la carretera nacional) permetia portar un nombre més gran de llibres, amb els quals enriquíem el "mostrari" bibliogràfic amb més obres, tan essencials com les de Lynch, Goubert, Braudel, Elliot, Domínguez Ortiz, Fernández Álvarez, Pierre Vilar... Com es pot comprendre, eren solucions molt provisionals, una mica incòmodes i de limitada efectivitat, però en aquelles circumstàncies gairebé era l'única manera d'accedir a alguns fons bàsics, imprescindibles en un curs universitari. Així es vivia, amb precarietat, abans de l'arribada de la senyora Macip.

En el segon pis de l'edifici de la Universitat a la plaça Imperial Tàrraco, on s'imparteixen encara els estudis de Lletres, i fins fa poc els de Química, a les actuals aules d'audiovisuals i a la sala de graus (destinada a la defensa de les tesis de llicenciatura i doctorat), unides ambdues en un sol recinte, es va arreglar un gran espai –així ens va semblar llavors, donada l'orfenesa– on es va instal·lar la primera biblioteca. Es va convertir en una sala pulcra i lluminosa. S'hi van muntar prestatgeries, taules de lectura i, a poc a poc, hi van aparèixer volums, tant de Lletres com de Química. Va ser com un petit miracle, aconseguit gràcies a un pressupost específic per a la nounada biblioteca, que va permetre incloure les primeres prioritats d'autors i títols i fins i tot sol·licitar algunes subscripcions de revistes especialitzades.

Els pocs llibres que s'havien adquirit anteriorment, a partir de minúscules partides, conservats als departaments, van engrossir també la naixent biblioteca; no hi van faltar certes prevencions, d'alguna manera lògiques, que la senyora Macip va supe-

rar amb escriu gràcies a la confiança que immediatament va infondre entre el personal. Aviat van començar a arribar més llibres, ara de les dues facultats, que van donar a la Biblioteca un aspecte com d'abundància. Tot aquest esforç va passar per les mans de la senyora Macip.

El treball va ser continu. El professorat desitjava disposar al més aviat possible dels llibres, diguem-ne que immediatament, i l'alumnat, al seu torn, esperava accedir aviat a la bibliografia que els professors anaven recomanant a classe. La senyora Macip va afrontar aquelles necessitats urgents, d'altra banda naturals, amb excel·lent ànim i eficàcia, sense escatimar-hi hores de dedicació.

Amb l'estrenada Biblioteca, dirigida per la senyora Macip, es va realitzar un desitjat somni. Podríem dir que els estudis universitaris tarragonins, amb aquella primera biblioteca, s'aproximava en alguns aspectes gairebé a un segon naixement. El treball va ser ingent; per ajudar-la, la senyora Masip va comptar amb la col·laboració d'alguns estudiants, que havien obtingut una beca i que patien lògicament d'una falta de preparació com a bibliotecaris. La senyora Macip, en conseqüència, va dedicar les primeres setmanes, també, a proporcionar als seus ajudants els coneixements més essencials sobre el maneig i funcionament de la biblioteca. La bona voluntat de tots ajudaria a fer que la Biblioteca obrís les seves portes a estudiants i professors en un temps relativament curt.

La senyora Macip, que havia posat en marxa les instal·lacions i diversos serveis de la Biblioteca des de les bases, hauria pogut eludir la responsabilitat que significava crear una biblioteca universitària des de les seves arrels. Però no es va acovardir: al contrari, va abocar en el seu treball tota la seva experiència, paciència i entusiasme. Mai no li va faltar el suport del professorat i de la direcció de la casa, especialment del doctor Juncosa, impulsor decidit de la nostra primera Biblioteca.

Amb *júbilo* i jubilat, de temps en temps, «pelegrí» per alguna de les nostres facultats, visito les biblioteques i veig el pas dels alumnes, les consultes, el préstec... En una paraula, em complac a observar aquesta activitat tan indispensable en la disciplina universitària. A Sescelades hi ha el Servei de Biblioteques, punt important per als diversos centres que funcionen a la nostra Universitat. Recordem, per exemple, a més de la Biblioteca del Campus Sescelades i la Biblioteca de Lletres, la Biblioteca de Ciències Jurídiques, la Biblioteca de Turisme i Oci, la Biblioteca d'Infermeria, la Biblioteca de Medicina i Ciències de la Salut, la Biblioteca de Ciències Econòmiques i Empresarials, el Centre de Documentació Europea... Quan contemplo l'eficàcia d'aquesta xarxa de biblioteques, penso en el llarg trajecte recorregut des que la senyora Macip va engegar la primera biblioteca universitària. Es diu que el camí, sigui quina sigui la distància, comença amb el primer pas: la senyora Macip té l'honor d'haver donat aquell primer pas.

La presència de la senyora Macip en els dies prefundacionals de la nostra actual i volguda Universitat –com la presència de tants altres, personal docent i administratiu, en els temps primers de la nostra casa– va ser providencial. La senyora Macip sempre tindrà el nostre reconegut agraïment.

Tot recordant la Mercè...

Joan Prat Caros, antropòleg

Tarragona, octubre de 2007

Vaig conèixer Mercè Macip quan vaig començar a donar classes a la Facultat de Lletres, el setembre de 1975. Com que jo he estat sempre amic de les biblioteques i, per extensió, de les bibliotecàries, la primera fase de la nostra relació va ésser la d'un usuari de l'antiga Biblioteca de Lletres que feia el que hom fa habitualment en aquest indret: llegir, treure llibres, retornar-los, consultar els fitxers, fer comandes de llibres per als cursos, etc., i tot això sota la mirada atenta, professional i amable de la Mercè, la bibliotecària en cap.

El novembre de 1976, vaig presentar la tesi doctoral i tot seguit vaig tenir una ratxa molt intensa de publicacions, tant en castellà com en català. Quan escrivia en la nostra llengua em quedava molt més tranquil si algun expert em feia una bona ullada als textos i em corregia el que calgués. Inicialment va ésser en Xavier Romeu el qui, amablement, es va oferir per fer-me aquesta tasca, però arran de la seva prematura mort em vaig quedar sense corrector. Llavors, algú, encara que no recordo qui, em va dir que Mercè Macip, a més de ser una bona bibliotecària, era una molt bona escriptora en català i una excel·lent coneixedora de la llengua. Vaig parlar amb ella, li ho vaig demanar ben demanat i, per un mòdic preu estipulat per full corregit, vam acordar que em revisaria els textos que jo anés escrivint.

Al llarg de la vida professional he tingut força correctors d'estil. Alguns, per al meu gust, eren excessivament intervencionistes i em regiraven els textos fins a tal punt que, a vegades, amb prou feines reconeixia que eren meus; uns segons eren massa puristes i em ratllaven expressions que consideraven vulgars, però el que més temia era l'aparició dels *adhuc* i els *llurs* en els articles que jo signava; uns tercers, encara, no em tocaven pràcticament res i també això em decebia...

La Mercè, en canvi, era la correctora perfecta: posseïa la difícil capacitat de fer-se seu el text; el revisava a fons, l'alleugeria de barroquismes innecessaris (pels quals sembla que jo tinc una certa predisposició), modificava el sistema de puntuació i feia tot el que calia fer. Quan els meus articles li passaven pels ulls i per les mans sempre guanyaven en lleugeresa, en contundència i en rigor expressiu. Quan després m'explicava —i li agradava de fer-ho— per què m'havia modificat determinades coses d'estructura en una frase o, senzillament, per què havia posat un punt i a part on jo el tenia seguit, o em suggeria un concepte més precís, jo pensava sempre: «Ostres! Per què a mi no se m'ha ocorregut? Però si és claríssim que així queda molt millor!»

Quan la Mercè es va jubilar encara vam continuar força anys aquesta relació ben interessada per la meua part. Recordo que un dels darrers treballs que li vaig encomanar va ésser la traducció del català al castellà d'uns articles de diversos autors que van sortir publicats en un llibre titulat *Antropología de los Pueblos de España* (Taurus, 1991), del qual jo vaig ésser editor junt amb altres tres col·legues.

Llavors la Mercè em va confessar que estava cansada, que les presses amb què tots hi anàvem l'estressaven, que s'hi veia poc i que volia més temps per a les seves coses —escriure, pintar, la música—, i així jo vaig anar espaiant cada cop més les visites al seu pis de dalt de tot de la Rambla Nova...

Aquest petit escrit d'homenatge a la Mercè Macip ha estat per a mi un bon exercici de recordació de la persona que, sense cap mena de dubte, ha estat la millor correctora d'estil que jo mai he tingut... i que així sigui per molts anys!

Mercè Macip, el goig de compartir el llenguatge

Rosa M. Ricomà Vallhonrat

Directora del Museu d'Art Modern de la Diputació de Tarragona
Tarragona, abril de 2007

M'han demanat un escrit per a la miscel·lània que la Maria Martí està preparant entorn a la persona de Mercè Macip; el sentit del meu text fóra la vinculació professional que la Mercè ha tingut, com a correctora i traductora, amb les publicacions de l'Institut d'Estudis Tarraconenses, malauradament desaparegut, i el Museu d'Art Modern de la Diputació de Tarragona.

He de dir que la relació d'ambdues institucions amb la Mercè abasta desenes d'anys, però és difícil de constatar atès que, fins a la remodelació del Museu, l'any 1991, i l'inici d'una política de publicacions àmplia i estructurada, els seus treballs no es reflectien en els crèdits; és una llàstima, ja que sens dubte honoren la mateixa publicació.

Si hem de donar testimoni en funció de la memòria, trobo especialment a faltar, en aquests moments, el meu antecessor en la direcció del Museu, F. Xavier Ricomà Vendrell; sens dubte, ell tindria moltíssimes coses a dir de la Mercè, a qui l'unia un estret lligam personal i professional.

Recordo el meu primer contacte amb la Mercè, com a alumna de l'ensenyament de Filosofia i Lletres a Tarragona, quan ella tenia cura de la biblioteca de la Universitat, sempre atenta a les nostres necessitats en una etapa de formació que se'ns obria amb totes les inquietuds i els dubtes que anaven sorgint de la inexperiència.

L'inici de la meua etapa professional a l'Institut d'Estudis Tarraconenses em va permetre conèixer tot el procés de l'elaboració dels llibres; la publicació d'estudis científics, de temàtiques diferents, era una de les activitats més prolífiques de la institució. Davant meu sóbrí un món nou, en el qual participaven l'autor del text, el corrector, el

gravador i la impremta, tot dins d'un engranatge que permetia assolir l'èxit d'un projecte editorial.

Mentre les publicacions eren gairebé exclusivament en castellà, les correccions les dúiem a terme de forma mecànica: primer les galerades, després les compaginades i, finalment, l'elaboració dels índexs —topogràfic i onomàstic— i dels crèdits.

Quan les edicions en català es feren més habituals, es va comprovar que els originals —a causa potser de la rèmora que suposava l'educació en llengua castellana de diverses generacions— necessitaven una correcció acurada que preservés la intencionalitat de l'autor tot ajustant-los a les regles gramaticals i sintàctiques.

La Mercè fou un sòlid pilar en aquesta etapa; el consell, l'experiència i la generositat vers l'autor proporcionaren unes correccions concises i elegants, en les quals mai sobresortia la seva personalitat per damunt de l'original; el valor de la correcció era precisament en la mesura i la discreció.

Així passaren els anys, fins que el 1991, amb la remodelació del Museu d'Art Modern de la Diputació de Tarragona, els programes d'exposicions es consolidaren i la dinàmica de la difusió d'aquestes activitats va fer considerar idònia la presentació dels textos dels catàlegs en tres llengües: català, castellà i una llengua estrangera que havia d'escollir l'artista.

A partir d'aquest moment, el treball de la Mercè es va ampliar, i va passar a traduir. És també en aquest moment quan la seva labor es fa pública i n'apareix el nom un any rere l'altre en els crèdits dels catàlegs del Museu d'Art Modern de Tarragona, la relació dels quals apareixen al final d'aquest escrit.

He de manifestar que les seves traduccions han estat sempre petites joies literàries, i així ens ho han manifestat molts autors al llarg dels anys quan les han llegides; sens dubte, no es tracta únicament de professionalitat, sinó més aviat d'un extraordinari amor per la llengua, que també l'ha portada pels camins de la creació literària, especialment en el camp poètic.

Vinculats a la creació i la traducció i a tall d'exemple de la seva relació amb la llengua, vull incloure en aquest escrit dos textos breus.

El primer, «Tres tankes, un record», fou l'aportació de la Mercè a la miscel·lània que la Diputació de Tarragona publicà, el 1997, en homenatge a F. Xavier Ricomà Vendrell, sota el títol *El temps sota control*, en commemoració del primer aniversari de la seva mort.

Silent, el Museu
guarda en ses murs un ressò
i encara oïm
la paraula encesa i càlida
que un dia li donà vida.

Has trobat el somni
en el secret dels estels?
Deixarem l'ofrena
del nostre enyor i nostàlgia
vora de la mar, amic.

Tot servant records
de jorns de joia exultant
quan l'encès crepuscle
posava un polsim daurat
sobre la ciutat que aimares.

Estiu del 1965

Érem un petit grup d'amics —vuit o deu, no més—, entre els quals es trobava Xavier Ricomà. Per unes singulars i casuals circumstàncies vam anar a raure en un poblet de pescadors de la nostra costa.

La vida, aleshores, encara no ens havia donat gaires sotragades; teníem alegre la mirada, just potser alguna ombra lleu de melangia; prompta la rialla, un punt d'ironia. Sota els grans pins d'aquell jardí reclòs gaudíem plenament d'uns dies feliços, sabedors com érem o intuïem que no es podrien repetir.

Al captard, anàvem a esperar l'arribada dels pescadors; una petita part de la captura passava directament de la barca al cistell, del cistell a la paella. Havent sopat, les amables converses en bona companyonia es convertien en una animada tertúlia, i qualsevol motiu era vàlid per crear una atmosfera més cordial i distesa. Fins i tot vàrem fer nostre un himne jocós...

Podria portar aquí molts altres records de Xavier: d'abans, de després, de sempre —com, d'anys ençà, la col·laboració professional. D'entre tots, però, he volgut esmentar-ne solament un: el de les Cases d'Alcanar.

El segon text és l'última col·laboració de la Mercè per a un catàleg del Museu. Àngel Pomerol incloïa a l'inici del seu text de presentació de l'obra d'Ester Ferrando un vers d'Ausiàs Marc que deia:

Amor, de vós yo·n sent, més que no·n sé,
de què la part pijor me'n romandrà

La dificultat raïa a traduir el vers al castellà per tal que fos comprensible per als lectors. Aquest era un breu treball que només podíem confiar a la Mercè, i així ho vàrem fer, tot just la primavera de l'any passat, el 2006, i així apareixia publicat al catàleg de l'exposició «De cos absent i altres restes orgàniques», d'Ester Ferrando:

Amor, de vos yo siento más de lo que sé
y que la parte peor me quedará

Crec que la vida, de vegades, ens sorprèn tant en la vessant privada com en la professional, i ens ofereix petits luxes que cal fruir intensament; treballar amb la Mercè n'ha estat un i per tal de poder-lo compartir us ofereixo, llistats a l'annex, una relació de treballs que ha realitzat per al Museu d'Art Modern de la Diputació de Tarragona i que estan a l'abast de tothom.

Una bona amiga: Mercè Macip i Gich

Salvador-J. Rovira Gómez, historiador

Rojals, agost de 2006

Vaig conèixer la Mercè Macip en els darrers anys setanta del segle passat. Aleshores em trobava molt insegur amb el meu català escrit i necessitava d'algú que em donés una ullada als originals. Un dia ho vaig comentar amb el Xavier Ricomà i em va dir: «Parla amb la Mercè Macip, que tal volta s'aviindrà a donar-los un cop d'ull.» Vaig seguir el consell de l'amic i em vaig posar en contacte amb la Mercè, que molt amablement va acceptar revisar els meus escrits en llengua catalana i va mantenir el paper de la «correctora de català» fins que em va dir que per raó de l'estat de la seva visió deixava aquest tipus de feina.

La relació amb la Mercè superà aviat l'àmbit professional que, tot i mantenir-se, passà molt aviat al de l'amistat. Anar-la a veure per portar-li o recollir-li un treball meu o del Centre d'Estudis d'Altafulla —també esdevingué la correctora «oficial» d'aquesta institució— deixà de ser, pràcticament des del segon dia, una visita de metge, i si l'un o l'altre no estàvem massa enfeïnats —això sempre era relatiu— esdevenien encontres en què parlàvem de qualsevol tema, intercanviàvem opinions sobre una munió de coses, ens explicàvem el que fèiem i el que pensàvem fer, comentàvem els treballs, etc. Com que sabia que m'agradaaven les seves poesies i les seves aquarel·les em donava a conèixer les unes i les altres i, quan alguna de les composicions en vers o en pintura rebia un premi, no s'estava pas de fer-m'ho saber tota il·lusionada.

En deixar de corregir-me els textos els contactes s'espaïaren i la darrera vegada que ens veiérem, amb gran alegria per part dels dos, va ser el dia de les eleccions al Parlament de Catalunya, en què vàrem coincidir al Pau Delclós per votar. La Mercè hi va anar acompanyada de la Núria, la filla petita.

De la meua amiga servo tres coses que tinc en gran estima: dues aquarel·les i un llibre de poesies.

Amb les aquarel·les em sento del tot compenetrat, ja que les vaig escollir personalment d'entre la multitud de quadres i de làmines que, en el moment d'adquirir-les, tenia la seva autora; amb això vull dir que no va triar un altre per mi i que vaig elegir lliurement allò que em va abellir. L'una és un paisatge de tardor i l'altra, de primavera.

L'aquarel·la tardoral va ser pintada l'any 1987 i és un paisatge de Farena. Té en primer pla una tanca feta de troncs, que fa de mirador, un dels quals centra la composició i sembla indicar el millor lloc per contemplar el paisatge de camps, prats i boscos, tancat al fons per muntanyes i un cel ennuvolat. La part esquerra del quadre, des de la perspectiva de l'espectador, està ocupada per un arbre de branques llargues cobertes de fulles grogues i vermelloses, que deixen veure els camps i les muntanyes que tenen al darrere i que ben bé ocupen un 45% de la composició. A la dreta se situa una masia encalcinada voltada d'arbres flamejants. Els marrons foscos serveixen per resoldre els troncs, mentre que els clars solucionen les fulles caigudes i un bosc situat al costat de la masia; els grocs marrons i vermellosos es reserven per a les fulles que encara es mantenen a les branques; els blaus lila es veuen en les muntanyes del fons i els blaus clars a la zona del cel. La composició en conjunt resulta relaxant i té un cert aire melangiós allunyat en tot moment de la tristor.

La primaveral és de 1993 i també correspon a un paisatge de Farena. Té en primer terme un camp ròneg, dedicat, en altres temps, al conreu dels cereals, ara envaït per les herbes i les flors boscanes. En segon pla, envoltant els dos costats de l'angle del camp, hi apareixen dues parades un xic més baixes i plantades d'arbres, que molt bé poden ser ametllers en la fase en què, ja sense flors o quasi, es presenten coberts de fulles. En darrer terme, ocupant la part superior de la làmina i fent de fons, hom pot veure una serralada tacada i coronada de núvols. El primer i el segon pla estan dominats pels verds, majoritàriament clars, i el tercer, pels blaus, amb variacions de foscos per a les muntanyes i clars per als núvols del cel, mentre que els encaixonats per la serralada estan resolts amb una barreja de tons blancs i rosa pàl·lid. Tota la primera part de la làmina, la que queda més a prop de l'espectador, és una mar de colors, entre els quals dominen els grocs, els verds i els blancs. A l'extrem de les bandes dreta i esquerra una bona dotzena de pinzellades blaves i liles, acompanyades d'unes quantes més de vermelles, atreuen l'atenció del qui mira el quadre i ajuden a trencar la monotonia d'un paisatge que hom vol cobert de flors boscanes, entre les quals és fàcil distingir els lliris, les roselles, les margarides i l'espernallac.

L'any 2001, amb motiu del vuitantè aniversari de la Mercè, els fills, els néts i els germans tingueren la bona pensada de recollir unes quantes poesies de la Mercè i d'editar-les, com a ofrena, amb el títol *Petits poemes*. La Mercè em va parlar amb satisfacció del regal que li havia fet la família i va voler que en tingués un exemplar que em va dedicar.

El llibre té com a coberta la reproducció d'una de les seves aquarel·les i aplega un total de trenta-dos poemes. El recull s'obre amb el sonet «Ens conduïren pels camins de la pau», escrit el 20 de març de 1987 amb motiu del norantè aniversari de la seva mare, i es clou amb el titulat «Al trenc de l'alba».

Davant la poesia sempre hi ha un factor de subjectivitat que fa que et trobis més a gust amb uns poemes que amb d'altres i sense que la tria coincideixi amb la que faria un crític literari —les composicions de la Mercè són dignes de figurar en una antologia de la poesia catalana—; escullo aquests sis: «Esponerós jardí, tranquil recer», «Farena», «El bosc cremat», «Al teu entorn s'ha fet el gran silenci», «Per a l'amic» i «Al trenc de l'alba».

La primera poesia homenatja la Xopera dels Mallol, de Farena, arrasada per l'aiguat de 1994. D'alguna manera és un cant d'enyor a les coses belles, agradables, amables, desaparegudes o que ja no tornaran a ser com un dia foren. En representació de totes elles tenim la Xopera dels Mallol, que un dia fou:

Esponerós jardí, tranquil recer

i que ara només és, com a conseqüència dels estralls causats per les aigües, un record que fa dir al poeta:

Mai més no sentirem el lleu fresseig
del ventijol movent les tendres fulles
ni petjarem la terra encatificada
tantost d'argent, tantost d'or vell o grana.

El consol, la resignació davant la bellesa perduda per sempre més, resten de manifest en els darrers versos del poema:

I haurem de canviar el vell record
d'una quietud per una quietud nova
sense ombres, perquè havíem oblidat
que tota cosa mor i tot s'acaba.

En la poesia «Farena» se singularitza la situació de tants i tants pobles que han vist com:

A poc a poc, tos fills van emigrar;
la ciutat els cridava amb massa força,
mil veus els reclamaven. Lentament,
avui una porta, demà una altra,
s'anaren tancant; el vent i la pluja
jugaven amb les teules mig malmeses,

però que des de fa uns anys es recuperen gràcies al retorn, de cap de setmana o de vacances, dels fills que se n'anaren i també pel concurs dels nous vinguts que hi fan estada. Tot això queda reflectit en els versos:

Fins que arribà el dia del retorn.
També a poc a poc, uns altres fills
—potser adoptius, mes tanmateix que estimen—
portaren nova saba al petit poble.
Són immigrants de la ciutat d'asfalt
que han descobert de la muntanya l'aire;
un sentiment comú els ha ajuntat:
estan enamorats de la contrada!

Dissortadament, els incendis van reduït la massa arbrada. Després d'un foc el cor resta encongít davant el fet de la desaparició dels bells paisatges que admiràvem i ens relaxaven i que alguns, per qüestió d'edat, ja no veuran recuperar. Aquestes sensacions, aquestes angoixes es recullen admirablement en els versos:

Boscós, boscós de ma terra
de quin color us pintaré?
Vents de foc us arrasaren
L'argelaga, l'esbarzer,
el pi blanc, el bruc, l'alzina,
el freixe, al lloc més planer.

L'amistat és un dels motors de la vida i donar és més bonic que rebre, per això pensar en l'amic i oferir-li coses benignes és un gran signe d'humanitat. Aquests sentiments i valors, en sóc testimoni, els ha practicat admirablement la Mercè tota la vida. I com amic que ha rebut «petxines» m'identifico plenament amb els versos entranyables de «Per a l'amic»:

Per a l'amic
he recollit petxines;
li'n faré ofrena.
Per paga només vull
ben poc: el seu somriure.

El plaer de pintar

Antonio Salcedo Miliani, professor i crític d'art

Tarragona, novembre de 2007

Vaig conèixer Mercè Macip en iniciar els estudis a la Facultat de Filosofia i Lletres de la recentment creada Delegació de la Universitat de Barcelona a Tarragona, que aquell any de 1971 començava també les seves activitats. Ella era la cap de biblioteca i jo treballava com a becari. La recordo molt bé, una senyora elegant, seriosa i amable a la vegada, amb el saber fer que provoca que les coses que hom no coneix li siguin més fàcils. Després vaig marxar a Barcelona a continuar els estudis d'Història de l'Art i quan l'any 1984 vaig tornar a la Universitat, aquesta vegada com a professor contractat, ella ja no era a la biblioteca. Uns anys després vaig escriure en castellà un llibre sobre l'escultor Julio Antonio i em va agradar molt saber que la persona que l'havia traduït al català era la Mercè Macip, una traducció realitzada amb rigor i sensibilitat, aspectes indispensables en un llibre d'art. També fou una sorpresa el dia que vaig anar a casa seva amb la Maria Martí i em vaig trobar que a més d'una excel·lent bibliotecària i traductora és també una consumada aquarel·lista.

Podem dir que la Mercè es dedicà a pintar per una curiosa coincidència. Un dia passejant per Barcelona va veure un anunci de l'Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya. Es va sorprendre en adonar-se que tenia la seu a la casa on ella havia viscut durant molts anys, concretament al carrer Rosselló, entre Rambla Catalunya i Passeig de Gràcia. Va decidir de fer una visita a la seu de l'Agrupació. Allí va conèixer el pintor José Martín, que era l'encarregat de les classes. Durant la conversació, el professor li donà un pinzell. La Mercè li explicà que ella havia començat a pintar de forma autodidacta amb un de fi. El professor li respongué: «Res de pinzell fi», i li'n passà un de gros, que la Mercè va veure com una mena d'escombria. Fou el primer contacte amb l'Agrupació a què va pertànyer durant quatre anys i a les classes de la qual va assistir tres dies a la setmana, matí i tarda, treballant i participant-hi en les mostres col·lectives. Molts

dissabtes l'Agrupació llogava un autocar i sortien a pintar en llocs propers a Barcelona. La Mercè recorda en especial Santa Fe del Montseny, espai especialment estimat pels artistes paisatgistes. Justament els paisatges i les flors han estat els dos temes en exclusiva que ella ha conreat.

El fet de pintar al natural fa que l'artista desenvolupi una especial contemplació del que l'envolta, al mateix temps que en treballar amb aquarel·la ha d'assolir un domini de la realització i de la composició on no estan permesos els penediments. Tot el contrari, cal un gest segur i ràpid per representar el que observa. Un treball que l'artista sembla executar en silenci, un silenci que es transmet a l'obra i que és captat per l'espectador.

Els elements que integren les seves obres —arbres, muntanyes, cases, roques, etc.— no estan representats amb uns contorns definits que delimiten la matèria, sinó que aquesta es converteix en element reflector de la llum. Llum acolorida que en alguns sectors s'amaga o es fon amb l'atmosfera. La llum és la que revela la matèria, l'atmosfera l'embolcalla i el gest de la pinzellada aporta el ritme de la vida.

La major part del paisatges són d'entorns rurals, oliveres, ametllers en flor, marines, camins, boscos, representats en les diverses estacions de l'any. Paisatges tractats amb amor i delicadesa, amb la intenció de captar un instant fugisser, aconseguit pel caràcter líquesc de l'aquarel·la i per la rapidesa del traç.

També representa entorns urbans. Concretament d'Estrasburg pinta els carrers, les cases, amb els característics teulats de forta inclinació, les finestres de les golfes i les xemeneies que coronen el conjunt. Algunes d'aquestes obres tenen una particular visió en picat que li permet captar un espai més ample, però encara així, el silenci i la quietud dominen la composició, a la qual cosa hem d'afegir la sensació de fred que ens comunica la representació de la llum grisa que envaeix l'ambient, pròpia de l'estació hivernal.

Al contrari, quan pinta els jardins de la coneguda ciutat francesa, els colors de les flors i l'espontaneïtat del gest donen a l'obra alegria i frescor, característiques que també trobem en els jardins del Generalife a Granada i en les composicions florals. En aquestes últimes assoleix una gran expressivitat. Normalment les flors omplen tot l'espai pictòric, amb una gran varietat d'espècies i amb una gran riquesa cromàtica. Lliris, gladiols, geranis, mimoses, crisantems, clavells, roses, margarides, etc. Flors delicades, subtils, tractades amb una gama reduïda de color, però amb múltiples matisos i altres elements que conformen l'explosió cromàtica, sempre fent visible el plaer que li produeix la representació.

Mercè Macip, la mestra

Sílvia M. Sancho Roca, vicegerent de la URV

Tarragona, maig de 2007

Quan la Maria Martí, bibliotecària de la nostra universitat, em va explicar que preparava un llibre sobre diversos aspectes de la vida de la Mercè Macip, vaig sentir moltes coses.

D'una banda, vaig fer un retrocés en el temps: vaig situar-me en els primers anys de la nostra arribada a Tarragona, la de Salvador, el meu marit, i la meua, i en els inicis laborals a la biblioteca de la Universitat. Allà vaig conèixer la Mercè.

D'altra banda, amb la proposta de Maria Martí vaig sentir de cop molta curiositat. Feia molt de temps que no en sabia res i tenia interès —pel bon record que sempre em va deixar— per conèixer alguna cosa de la seva vida actual.

El meu primer contacte amb la Mercè Macip va ser, com he dit, a la biblioteca de la Universitat, llavors Delegació de la Universitat de Barcelona a Tarragona. Es va posar al davant de la tasca de la Biblioteca, per tal d'organitzar-la i fer-la gran, un cop la Sofia Esteban l'havia endegat.

Jo tenia un contracte precari i feia el torn de tarda, però he de dir que la feina m'agradava i que em permetia continuar estudiant i guanyar-me uns diners que en aquell moment em feien molta falta.

Era jove i tot el llibre de la meua vida estava per escriure. La Mercè Macip em va ajudar a escriure'n un capítol molt intens i ara és de justícia que jo també en faci esment.

La recordo alta, vestida de forma acurada i mirant les coses amb la intel·ligència i la subtilesa que portava al damunt. No era —almenys a mi no m'ho semblava— riallera, però tenia i té un punt de «flema anglesa», que donava un sentit diferent a les coses i que t'en feia partícip.

El que més recordo és aquella biblioteca de les facultats de Filosofia i Lletres i Química de la Universitat de Barcelona a Tarragona, al segon pis de l'edifici 3 de les instal·lacions universitàries de la plaça Imperial Tàrraco de Tarragona. No era una biblioteca universitària com les que ara estem acostumats a utilitzar i jo diria a exigir, sinó que més aviat era un «magatzem de llibres». Tot estava en una situació precària. La zona de treball estava separada de la zona de consulta i teníem els llibres que ens arribaven i alguns d'accés restringit a la vora del lloc on treballàvem.

La Mercè Macip, amb la seva professionalitat, va convertir amb poc temps aquell magatzem en una biblioteca universitària que, tot i que no tenia un gran fons, tenia la vertebració i la cara i els ulls d'allò que a un servei com aquell, de nivell universitari, li calia.

Jo treballava d'auxiliar i tenia moltes ganes d'aprendre. La Mercè no tan sols em va ensenyar a registrar un llibre, una col·lecció, un mapa, a segellar-ne els fulls (a l'inici, cada cent, al final), a fer el préstec, a posar les etiquetes als llocs dels llibres (avui d'això en diríem *processos*)..., sinó que em va ensenyar a estimar el que feia, i molt més que això: a saber per què ho feia, quin sentit tenia, per a què servia i com fer-ho fàcil per als estudiants i per als professors, que llavors no eren gaires però que tenien una gran curiositat i necessitat de fer servir els documents bibliogràfics de què disposàvem.

Una de les coses que també em va ensenyar i que m'ha servit en tota la vida professional va ser el rigor i la metodologia en la feina realitzada, i molt especialment a fer-la bé (avui en diríem *qualitat*). Tot això sembla que sigui molt lògic, però per a mi no ho era tant en aquell moment.

A la feina, sempre hi havia un petit moment per poder parlar i comentar alguns temes privats i personals. Certament, ens vam agafar afecte i tant és així que, al meu casament, hi van venir la Mercè i el seu espòs, Joan (a. c. s.). Ben segur que van ser els únics de fora de casa que van assistir a la boda. També recordo que em va dir: «Què vols que et regali?» Com que érem joves i tot ens feia falta, li vaig demanar una manta per al llit de matrimoni. Encara la tinc.

Recordo el Joan Gavalrà amb molta simpatia. Era un home molt templat i molt fumador. De vegades esperava la Mercè fent un cigarret i, com que la seva malaltia no li permetia fumar (estava força malalt del cor), quan veia la Mercè llençava la cigarreta ràpidament, amb un gest com qui no vol la cosa, com si no passés res... Era encantador!

Ha passat temps... I tant que n'ha passat! Però els records hi són. Més endavant vaig abandonar la meva feina a la biblioteca. M'agradava molt i m'hi sentia bé, però havia de provar sort per tal d'avançar professionalment en el món de la gestió universitària, que, juntament amb la carrera que cursava, era un dels objectius que havia de cobrir en aquell moment.

Vaig aprovar les oposicions a la Secretaria de la Facultat i vaig deixar la Biblioteca.

Sempre la portaré al cor, però, com a la Mercè Macip, per tot allò que em va ensenyar, per la facilitat d'execució de la feina —no exempta d'exigència—, pel temps professional compartit i per aquell tarannà humà i intel·ligent que mai no oblidaré.

Per tot això, Mercè, gràcies.

Per a mi, la Mercè no ha estat només una persona amb qui vaig compartir moments, espais i situacions personals i professionals; per a mi ha estat la Mercè Macip, la mestra.

Mercè Macip i la poesia

Joan Triadú Font, crític literari

Barcelona, octubre de 2007

Fa alguns anys, no gaires, la Mercè va dedicar un exemplar del llibre *Petits poemes* a la seva amiga Pilar, la meva dona. En nom d'ella, que ha perdut la vista i que no pot escriure, i donat el meu tirant a crític literari, li vaig escriure unes impressions d'agraïment, de sentida admiració i d'afecte. Ara he tornat a agafar el llibre. Sabia on era, entre les rastelleres d'obra poètica catalana que, amb els anys, han omplert alguns metres de prestatges. *Petits poemes*, amb la suggerent, acolorida coberta, destacava en el record i en la presència pel seu caràcter d'ofrena, íntim i revelador alhora.

He descobert que en la lectura primera vaig marcar amb una creueta (a mi m'agrada marcar les pàgines del llibre que llegeixo quan em criden l'atenció els escrits per algun motiu) uns quants poemes, com «Visita al col·legi», «Estiu», «Pamela amb cireres» i l'epigrama sense títol «Em sembla sentir», que acaba amb una referència a part que diu «Strasburg». Però algun dels poemes no és tan «petit» com això: el titulat «Farena», per exemple, que tingué el primer premi de poesia del concurs convocat a la Festa Major d'aquest poble de nom tan bonic. Hi poso un senyal d'ara, temps després.

La poesia, quan és una emanació que aflora en paraules, amb un cert ordre que ve de lluny, humanístic, antic i que no passa mai, és un testimoni perdurable que es fa estimar. Per això jo ara posaria més senyals en poemes d'aquest recull tan espiritual —en el més digne sentit del mot, que vol dir que surt de dins— de Mercè Macip. Llavors el temps no fa perdre força a l'evocació, o més aviat hi posa una emoció encara més profunda, com en el poema que l'autora dedicava a la seva mare, aleshores en vida, i algun altre de comiat. Hi ha l'enyor, fins i tot, dels objectes, un dia rebutjats i ara vistos amb una altra llum, com la forta i deliciosa evocació del poema, ja anomenat «Pamela amb les cireres».

Però arreu hi ha una guardada sensibilitat. Només una dona podia escriure aquests *Petits poemes*, els quals, com el perfum de flor de tarongina que retreu una de les belles tankes, perduraran per sempre.

Heus ací el meu sincer homenatge a la Mercè per la seva poesia.

**Mans que mostren el pas del temps
Mans que tradueixen, corregeixen
fan música i posen color.**

**Pinten, cuinen
endrecen
estimen
saluden
renyen
viuen**

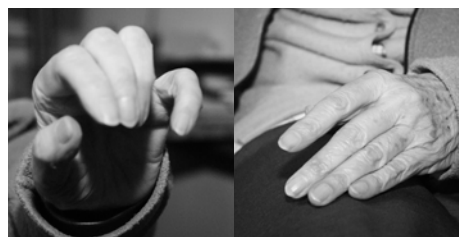
**...
Mans...mans !**

**Assenyalen
puntualitzen
encaixen, cusen
i administren justícia**

i darrere

...

la Mercè

Poemes

EL JARDÍ (SEQÜÈNCIA)

Jardí, màgic jardí
de l'amistat,
trobades dels estius
a la meva ombra.

Any 1999

Com cau el silenci damunt les moreres!
Aquells jorns de festa són només record
des de ta finestra tu de prop el guaites,
mira'l de part meva, jardí de l'enyor.

Any 2000

La petita porta
que dóna l'entrada
a les confidències
fugint solituds,
quan l'hora és amable,
quan la fosca arriba
i ningú desitja
el prest comiat,
quan les fulles cauen i l'hivern s'acosta,
és la gran incògnita:
hi podrem tornar?

Any 2001

No sents com plou aquesta nit, amiga?
demà el jardí serà tot xop i net,
degotaran les fulles una a una
i l'aire serà pur i transparent,
buscarem el recer assolellat
i ens sorprendrà el nou ressò dels mots.

Any 2002

Avui la gran morera s'ha abatut
i el sol ha penetrat entre el fullatge,
caldrà tallar les branques del vell arbre
que jeuen suaument cercant repòs
deixant el tronc desafiant i, nu
encara poderós però ja inert,
sols memòria d'ufana exuberància.
Ha caigut a l'hora del comiat
afegint recança a la tristesa.
Potser rebrotarà passat el fred,
potser li naixeran petites fulles...
El tronc de la morera romandrà
dempeus, mentre algú servi a l'esperança.

Any 2003

Tremolava la tardor al jardí
i la neu li ha prestat el seu mantell,
l'ha endiumenjat amb vestit de festa
i l'ha deixat en el més gran silenci.

Any 2004

Jo sé d'un jardí
on riuen les llunes,
on el sol s'abat
i les ombres juguen
a fet i amagar.

Jo sé d'un jardí
on el temps s'atura
quan el vent el bressa,
i els estels, que el guaiten,
en vetllen el son.

Jo sé d'un jardí
on, si un arbre mor,
els galans de nit
es clouen i ploren
tots vestits de dol.
Benaurat aquell
que l'ha descobert
i ha estat seduït
per l'encant ocult
del jardí secret.

Any 2005

Talment l'amic que el castanyer abraçava
jo us dic adéu, moreres del jardí,
els anys hi són i no passen debades,
gardeu-nos lloc, tenim la cita ací.

Any 2006

Amb brins de colors
que el vent destriava
les hores teixien
la llum del jardí;
quan de nou l'estiu
n'obria la porta
la llum retornava
als cors encongits.

EN UNA PINZELLADA

En una pinzellada
voldria recollir
el cep i l'olivera
que hi ha vora el camí.

Aquella vella casa
i aquell balcó florit,
la broma de la Mola
que esguarda fit a fit
no sé si amb la paraula,
no sé si amb el color
hauré sabut transmetre
el crit de l'avior.

A LA MEVA MARE,
EN EL SEU 90è ANIVERSARI

Ens conduïres pels camins de la pau
i ens nodrires amb el pa de l'amor;
tristeses i joies, fadigues i enyor
els agombolares sota el cel més blau.

La plàcida vida i el més dolç folgar
prest es convertiren en penes i plors,
restaren les punxes, perderes les flors
i amb aquest bagatge vares navegar.

La nau que menares ja és a bon resguard
i per més que fora bufi vent del nord
tranquil·la reposa en aigües del port.

I ara, ens diries què té el teu esguard,
què té que encomana aquesta alegria
a tots els que encara lluitem dia a dia?

(Barcelona, 20 de març de 1987.)

ETS PENOMBRA

Ets penombra i t'has endut la llum
camins enllà; cap al raval, la mort
t'encalça i et serva de tot record;
a grans gambades la vida es consum.

Avui, amic, no ha trencat l'onada;
blens de núvols s'alçaven a ponent,
lleu tenderol davant el sol ixent
com un somni esberlat sense tornada.

A la platja he trobat el teu estel;
tu l'has deixat, foll d'amor, en penyora
o remembrança que els sentits arbora?

Pels sécs de l'aigua, entre mar i cel,
lluny de les ombres que esquincen la nit,
las, tu modeles retalls d'infinít.

(Comiat al poeta i escultor Francesc de Sales Permanyer.)

BEATIFICACIÓ

Del teu dolç Areny conserves tot l'aire
que aquieta xaloc, garbí, llevantada,
freturosa mà de fina puntaire...
quin anhel t'empeny vers terra arrauxada?

Que lluny han quedat el llagut, la vela,
el somni forjat, teixit en l'onada!
Del gran Calasanç vols seguir la petja,
una espurna ardent dus en la mirada.

No t'atura res, en vell colomar
muntés tenderol ben a prop del cel;
petita llavor, la primera rel
—saviesa i seny— saberes plantar.

Avui, expandit, l'esperit de Paula
floreix ufanós dia a dia en l'aula.

(Beatificació de M. Paula Montal, 1994.)

I TU M'ESPERARÀS A L'ALTRA RIBA

I tu m'esperaràs a l'altra riba
quan el meu cor, cansat, em digui prou;
trencat el jou, la meva ment albira
la tènue esperança d'un món nou.

Lluny quedaran els afanys i quimeres,
vells arrossegalls d'un passat perdut;
travessaré els mars i les fronteres
fins a trobar el camí que em mení a tu.

Com el mariner que a bon port s'atansa
—freds i tempestes ha deixat enllà—
ja no tindrè cap ombra de recança
si sé, amor, que t'he de retrobar.

EL BERENAR

Berenàvem al terrat —recordes, mare?—
quan queia el sol i tocava la sirena;
com en un retorn al temps passat, el pare
torrava talls de cansalada viada
removent les brases de la cuina econòmica.
A tu, et donaven ous batuts amb cafè
—criaves tot sovint i això feia llet.
A la modista, xocolata amb secalls
i també un vas de llet, que ja no sopava;
a la cuina, menjaven pa i confitura;
la quitxalla volia pa i xocolata
i després, al bufet, a furgar les capsas
—estrelletes i gossets d'ensaginades,
motlles de magdalenes, llargs o rodons,
o les petites galetes de Corint—,
un grapat, dos, tres, fins que el cor deia prou
i a fe que li costava molt de dir-ho,
més ben dit, jo no l'havia sentit mai.
A pleret, n'agafàvem tants com volíem.

Donava gust d'entrar en aquell menjador
—catifa de flors blaves, coixins de malla
amb dragons blaus brodats, i el sol, d'esquitllentes,
travessava, gra per gra, el «richelieu»
de les dues cortines emmidonades
i s'asseia als balancins: ding-dong, ding-dong.

Aquell petit món nostre de cotó fluix
en un obrir i tancar d'ulls se'ns va esberlar
i tastàrem els berenars més amargs;
encara dubto si fou, o és un somni...

PAMELA AMB CIRERES

Al raval, les tardes s'escolaven quietes;
si hi havia malestar en la classe obrera;
des del meu alt castell jo ho ignorava;
sota la meva pameles amb cireres
em sentia ben aïllada del món,
bastava la tènue ombra de l'ala
transparent perquè, imperceptiblement,
me'n separés, jo no hi podia fer res.

El tranvia 60 em duia al cor
de la ciutat: allí, el brogit era un altre
i jo entrava dins l'anonimat de mil
pameles, la meva era una més
que repartia l'ombra en germanor
damunt els rostres més joves i esclatants.
Era quan tornava al barri que em sentia
diferent i estranya sota les cireres,
com si tothom m'assenyalés amb el dit:
«ja passa la senyoreta del Taller,
ja passa...», i jo, que m'hauria volgut
rebel·lar contra no sé pas qui ni què
m'encongia sota el símbol del capell
fins a odiar-lo pel que representava.

Avui, exempt ja de tot significat,
enyoro aquella penombra tan suau
de la meva pamela amb cireres roges.

VISITA AL COL·LEGI

He trepitjat de nou les velles aules;
he volgut recordar els hiverns passats,
de penellons i manteletes negres,
i aquelles primaveres al jardí
sota el vell taronger, olorós, de l'horta;
el silenci de les tardes a classe
quan un borinot ros, per la finestra
ens distreia perquè era portador
de bones noves i de bells auguris.
He pensat en aquell davantal blanc
i la labor a penes començada;
les puntes de coixí, amb els boixets
que feien guerra pel seu propi compte,
i aquelles sabatilles que brodàvem
quan s'acostava el sant del nostre pare;
la pluja d'hivern sobre el pati gris
mentre mastegàvem jaculatòries
que ens feien adormir d'ensopiment;
l'aigua, regalimant vidres avall
i el negre del vestit que era més negre,
fins que tornava a lluir el sol; llavors
les gotes, transformades, com brillaven!
Desensonyades, a cor recitàvem
la llista dels reis gots o resolíem
algun problema de regla de tres.

I el borinot ros dansava i dansava
espolsant l'aigua de les seves ales
com si ens volgués dir que, fora, la vida
ens esperava amb subtils miratges,
amb falses lluentors que titil·laven
com gotes d'aigua a les seves ales.

EL SALONET

Normalment restava tancat, només
hi entraven visites embarretades
els dies prefixats a la targeta
«Concha Gich de Macip, primeros viernes».

En tons rosats, cortines vellutades
es recollien mostrant un estor
de «fil tiré» i aplicacions de puntes,
les persianes ben just ocultaven
la llum que de puntetes s'hi filtrava,
i una aranya de rutilant cristall
prestava vistositat al conjunt
de sofà i butaques d'alt respatller,
al vetllador de marbre d'aigües verdes,
a la cònsola i a les dues cornucòpies,
als miralls, que doblaven les figures
de les senyores dels primers divendres.

—Encara hi són? —Sí, hi hauràs de passar
a saludar, fa temps que no t'han vist.

—Ai, Déu meu! Com ha crescut aquesta nena!
Tímidament esbosso un lleu somrís
i amb la seva vènia corro al despatx
a fer els meus deures i llegir algun conte.

Desfilen sense fressa, i un perfum
que m'ha arribat per sota de la porta
m'indica que ha acabat la cerimònia.

De tant en tant hi trec el cap i el guaito,
lentament hi passejo la mirada.
El parquet, la catifa amb poms de roses,
el coixí amb aquella dama d'època,
de llargs tirabuixons de seda blanca,
mirinyac d'organdí amb topos blaus
que vaig brodar a classe de "labor",
transparències daurades l'envoltaven,
i l'escot tan profund! Que li arribava.

(Dedicat al salonet de la casa de Barcelona, destruïda el juliol de 1936 durant la Guerra Civil. Representa per a ella el seu «paradís perdut».)

POSTA DE SOL A VALLDEMOSA

Enllà dels penyals el sol es ponia,
feien mar i cel estreta abraçada.
On comença el blau? On roig s'inicia?
S'aquietava l'aigua talment adormida
en l'instant suprem entre nit i dia
amb llums de tardor; tot és calma a l'illa.

JARDÍ DE MALLORCA

El cel s'hi reflecteix, la terra l'assaona,
i esclata amb tots els blaus, els liles i maragdes.
Si tu hi ets pelegrí, tímidament esguarda'l,
no rompis son encant amb inclement petjada.
Cap altre paradís voldria en els meus somnis
que aquest jardí reclòs, on tot desig s'apaga.

(1990)

VISITA A LA FRAGATA *BALEARES*

Hem pressentit cants de mort
en llargues singladures,
hem palpat la destrucció
vestida de blanc
en un blau adormit,
mentre ens breçavem
suaus, càlides, amistoses
onades.

ESPONERÓS JARDÍ, TRANQUIL RECER

Esponerós jardí, tranquil recer
quan troncs amunt la tarda s'enfilava
a l'horabaixa i a ponent el sol
cobria amb tels blavosos la muntanya,
o bé quan troncs avall lliscava el sol
eixugant fulla a fulla la rosada;
llavors s'empolainaven tots els xops
mentre als seus peus la font raja que raja.

Mai més no sentirem el lleu fresseig
del ventijol movent les tendres fulles
ni petjarem la terra encatifada
tantost d'argent, tantost d'or vell o grana.
I haurem de canviar el vell record
d'una quietud per una quietud nova
sense ombres, perquè havíem oblidat
que tota cosa mor i tot s'acaba.

(Xopera dels Mallol. Farena després de l'aiguat, 1994.)

FARENA

A poc a poc, tos fills van emigrar;
la ciutat els cridava amb massa força,
mil veus els reclamaven. Lentament,
avui una porta, demà una altra,
s'anaren tancant; el vent i la pluja
jugaven amb les teules mig malmeses.

Queien les nits i s'alçaven les albes,
i els joncs dormien vora el riu, immòbils,
mentre la vall restava en el silenci;
els xops mudaren plata per carmí
i catifes inútils estengueren
debades, cap trepig no les sotjava.

Passaren llargs hiverns i primaveres;
els cirerers provaren la florida
quan el temps bell i gai fou arribat,
que al seu reclam tots els ocells cantaires
feien sojorn en les ufanes branques.
Més tard, la fruita roja rodolava
ornant els vells camins, ara de porpra.

Fins que arribà el dia del retorn.
També a poc a poc, uns altres fills
—potser adoptius, mes tanmateix que estimen—
portaren nova saba al petit poble.
Són immigrants de la ciutat d'asfalt
que han descobert de la muntanya l'aire;
un sentiment comú els ha ajuntat:
estan enamorats de la contrada!

(Primer premi de poesia. Concurs convocat a Farena amb motiu
de la festa major, 1991.)

FALSET

Recordaré els passats anys feliços,
de tants estius plens de joia i oblit
quan sota els plàtans passàvem les hores,
primavera en flor, lluny de tot neguit.

Els aplecs alegres de Sant Gregori
—roja la terra i verd el pinar—
unides les mans en la gran rotllana,
en un sol batec que ens feia dansar.

Els captards eren tranquils a la vila;
retornaven els carros del defora,
petits fanalets els anunciaven;
albirats de lluny, escurçaven l'hora.

En tombant l'agost, refrescava l'aire,
rivalitzaven seré i garbinada:
avui bufes tu, demà jo domino...
Mentrestant, la collita madurava.

I veig el tragí de les portadores
quan el setembre, esclatant, s'encenia
i el llicorell, esdevingut miracle,
moscatell i garnatxa ens oferia.

La vinya, més tard, era porpra i or
anunciant segures fredorades,
que sols deixarien vetustos troncs
per dir adéu a les fulles daurades.

Quan finalment la terra s'adormia
jo regressava a la gran ciutat,
inconscient que les arrels profundes
tinc afixades al vell Priorat.

EL BOSC CREMAT

Boscós, boscós de ma terra,
de quin color us pintaré?
Vents de foc us arrasaren
l'argelaga, l'esbarzer,
el pi blanc, el bruc, l'alzina,
el freixe, al lloc més planer.

L'oratge que enjogassava
les vostres branques, lleuger
—calm i sensual alhora,
pau i ofrena al viatger—;
l'ocellada que hi niava,
clam perdut en el coster...

Debades cercaré l'ombra
d'un impossible recer,
carbons d'amença apunten
cel amunt amb desesper;
boscós, boscós de ma terra
cendra avui, ahir verger!

UN TROS DE MAR I UN TROS DE CARRETERA

Un tros de mar i un tros de carretera
evoquen bells estius, en el record presents,
ni a tu ni a mi no ens fa mal cap quimera;
trenquem en mil bocins tots els laments,
que passa un any i un altre, i la mar resta
per bé que les petjades ja no són
damunt la sorra, com en jorns de festa
quan era esclat de joia el nostre món.
Aquest mar ens convida i ens espera
i de nou ens acull com un amant
frisós de cada cos, amb la primera
onada, ran de platja, escumejant.

(A Carme Bastardas.)

INTERMEZZO

Posaves música a la il·lusió,
d'una adolescència just encetada,
uns sons que s'esquitllaven per l'arbreda
fugissers entre vinyes i oliveres
fins a trencar el conjunt de la muntanya,
i l'eco els retornava dolçament.

Havies transformat la nit més fosca
en la més màgica d'un bell estiu.

(A Ramona Puig.)

PRIMAVERA

Petites flors
enjoien velles branques
de cirerers
quan l'aire es torna tebi
i ens parla a cau d'orella.

Oh, els joves dies
de la fresca rialla
i als ulls la joia
que albira llums d'aurora
enllà de les estrelles.

ESTIU

Galls carboners
i grills fan melodies
a l'horabaixa;
mentre, el bosc escolta
el silenci del vespre.

La plenitud;
l'amor aconseguida;
estima, cor,
estima nit i dia
per si demà fos tard.

TARDOR

Muntanya avall
grocs i vermells encenen
roures i alzines
i els xops s'acomiaden
de les darreres fulles.

Ben ran de mar,
a la platja dels somnis
que un dia foren
deixo la melangia
del captard de la vida.

HIVERN

Gebrats fantasmes
de formes incorpòries
van posant fites
que omplen tota la vall
amb ombres violetes.

El vent del nord
arrassa primaveres,
estius, tardors,
gelant tots els afnys
del demà més incert.

STRASBOURG

Em sembla sentir
trepig de botes encara
però vents de pau
duen ressons de campanes
que desperten els diumenges.

Camino tardors
pels vells carrers de Strasbourg
i despenjo hores
que llisquen canals avall
esperant qui les reculli.

A JOAN TRIADÚ

Saberes trobar
en la senzilla paraula
brins de poesia,
avui la paraula
es fa, per a tu, poema.

(A Joan Triadú amb motiu d'un homenatge que els amics li varen
retre.)

LA TERRA ÉS EIXORCA

La terra és eixorca;
hi ha pols pels camins.
No hi plou; no hi ha ombres
ni boscos ni pins.
Tampoc mai no hi canta
l'amic rossinyol,
ni la cadenera
hi mostra el seu vol...

Heu deixat poca bellesa, Senyor, al meu entorn...
tanta com en teniu d'escampada
per aquest món!!!

De tant de mirar la mar blava,
la meva nina se n'havia encomanat
i el meu color portava en la mirada...
potser ja haurà marxat!

I els boscos i les planes de ma terra
que jo estimava tant...
I les fonts que dringaven d'alegria
quan jo era infant...

Mes... no et prengui l'enyorança;
...el gerani ha florit!!!
i és un crit d'esperança

dins el test esquifit.
I és el crit de la vida
que lluita i tira endavant
i trobem amb tota sa bellesa
en un estri de fang...
I busquem quelcom per saciar-nos
ben lluny, a l'horitzó,
fins que els ulls, cansats s'adonen
...de la flor del balcó!!!

(A Lluís M. Moncunill Cirac, l'any que va ser nomenat rector a
Cervià de les Garrigues, 1966.)

Annexos

Exposicions temporals al Museu d'Art Modern
de la Diputació de Tarragona
Catàlegs traduïts, revisats o corregits
per la Sra. Mercè Macip*

1992

SORIANO, Ferran. «Escultures 1989-1991». Del 5 de juny al 5 de juliol de 1992.
Les escultures de Ferran Soriano, d'Arnau Puig (revisió)

1993

SUBIRACHS, Josep M. «Subirachs a Tarragona, Escultura-Dibuix-Litografia». Del 14 de gener al 25 de febrer de 1993.
Text sense títol de F. Xavier Ricomà (revisió)

BARTOLOZZI, Rafael. «Bartolozzi a Margolí». Del 27 de febrer a l'11 d'abril de 1993.
Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió)

MARGALEF, Manel. «Cross-Chap-Stop». Del 23 d'abril al 30 de maig de 1993. *Cross-Chap-Stop*, de Marta Pol i Rigau (traducció al castellà)

CARBONELL, Amparo. «Re-representacions». Del 23 de juliol al 29 d'agost de 1993.
Text sense títol de Josep-Vicent Marqués (traducció al castellà)

* Llista a cura de Rosa Ricomà.

RUBIO, Mariano. «Tàrraco, l'arqueologia clàssica vista per un artista actual». De l'1 al 12 de setembre de 1993.

Trama personal, de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

M. Rubio. L'orfebre dels solcs (traducció al castellà)

L'arqueologia, tema de l'art d'avui, de M. Lluïsa Borràs (revisió i traducció al castellà)

Ciutat imperativa, d'Olga Xirinachs (traducció al castellà)

Text sense títol de Jesús Martín Tejedor (traducció al català)

Text sense títol de F. Xavier Ricomà (revisió i traducció al castellà)

IBARRA, Alicia. «Alicia Ibarra». Del 4 de novembre al 5 de desembre de 1993. *El paisatge quimèric d'Alicia Ibarra*, de Raquel Medina (traducció al català)

ALIBAU, Salvador. «Salvador Alibau». Del 16 de desembre de 1993 al 30 de gener de 1994.

Text sense títol de F. Xavier Ricomà (revisió i traducció al castellà)

Text sense títol d'Anna Guasch (revisió i traducció al castellà)

1994

CATALÀ, Rafael. «Rafael Català». Del 9 de febrer al 6 de març de 1994. *Rafael Català, austeritat i subjectivitat en el realisme*, de Raquel Medina (revisió i traducció al català). Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, DL 1994.

PATÓN, Joan. «Absències». Del 16 de març al 17 d'abril de 1994. *De l'art en els espais i dels espais de l'art*, de Joan Abelló (revisió i traducció al castellà)

MUÑOZ, Aurèlia. «Estructures». Del 17 de juny al 28 d'agost de 1994.

Formes en l'espai, de Daniel Giralt-Miracle (revisió i traducció al castellà)

Un temps, un espai, de Josep M. Botey (revisió i traducció al castellà)

IRRIGUIBLE, Leopoldo. «Forma i format». Del 3 de novembre al 4 de desembre de 1994.

Leopoldo Irriguable: Forma i format, de Victòria Combalia (revisió i traducció al castellà)

CORBELLA, Domènec. «La recerca intimista de Domènec Corbella». Del 16 de desembre de 1994 al 29 de gener de 1995.

La recerca intimista de Domènec Corbella, de Daniel Giralt-Miracle (revisió i traducció al castellà)

1995

CHANCHO, Joaquim. «Políptics». Del 10 de maig a l'11 de juny de 1995. *L'abstracció de la realitat*, de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Presentació, de Joan Martí i Castell (traducció al castellà)

Díptics, tríptics i políptics de Joaquim Chancho, d'Abel Figueres (revisió i traducció al castellà)

CISQUELLA, Josep. «Naus mercants». Del 28 de juny al 30 de juliol de 1995. *Naus mercants*, de Raquel Medina de Vargas (revisió i traducció al català)

ROCAMORA, Jaume. «Encaix Normatiu - Collages i gofrats». Del 3 d'agost al 9 de setembre de 1995.

Text sense títol de F. Xavier Ricomà (revisió i traducció al castellà)

Text sense títol de Raquel Medina de Vargas (revisió i traducció al català)

RUSIÑOL, Santiago. «Rusiñol a Tarragona, paisatges i amistats». Del 23 de novembre al 3 de desembre de 1995. Tarragona: Museu d'Art Modern, DL 1995.

Text sense títol de F. Xavier Ricomà (revisió)

ROYO, Martí. «Fornades urbanes». Del 15 de desembre de 1995 al 21 de gener de 1996.

Text sense títol de Martí Royo (revisió i traducció al castellà)

1996

«150 Anys de l'Institut Martí i Franquès. Retrats dels seus directors». Del 7 de març al 14 d'abril de 1996.

Galeria de personatges, de Josep Mariné i Grau (revisió)

El retrat de la memòria, de Carme Cortada i Gelonch (revisió)

Recull de textos sense signar (revisió)

ANGLÈS, Francesc. «Obra recent». Del 7 de juny al 14 de juliol de 1996)
Perill d'encantament, de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)
Escala cap al cel, de J. A. Soldevila i Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

MUÑOZ, Glòria. «Altars buits». Del 18 de juliol a l'1 de setembre de 1996).
Salutació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)
Altars buits, de Francesc Miralles (revisió i traducció al castellà)

MAÏS. «El silenci del crit». Del 6 de novembre al 8 de desembre de 1996.
Diàleg amb l'art, de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)
Els ferros humanitzats de Maïs, de Josep Corredor-Matheos (revisió i traducció al castellà)

SOLÉ, Jaume. «Contrastos». De l'11 de desembre de 1996 al 19 de gener de 1997.
El moviment dels colors, de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)
L'expressivitat testimonial de Jaume Solé, de Raquel Medina (revisió i traducció al castellà)

1997

PANISELLO, Joan. «Binomi arbre-home a les Terres de l'Ebre». Del 31 de gener al 9 de març de 1997.
El paisatge a les mans, de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)
Joan Panisello o la passió per la matèria, de Joan M. Pujals i Vallvè (traducció al castellà)
Joan Panisello, art i natura a l'abast, de Rosa M. Ricomà Vallhonrat (revisió i traducció al castellà)

ESPRIU, Francesc. «Títol de l'exposició». Del 8 de maig al 15 de juny de 1997.
Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)
Grups humans universals en l'obra de Francesc Espriu, d'Olga Xirinachs (traducció al castellà)

SOUSSANA, David. «Adam». Del 15 de setembre al 9 d'octubre de 1977.
Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)
Text sense títol de Federico Mayor Zaragoza (traducció al català)

Text sense títol de Joana Caparrós (traducció al català)

Textos sense títol de David Soussana (traducció al català)

CLIMENT, M. Victòria; PASCUAL, Lucrecia. «Composició i formes». Del 10 de desembre de 1997 al 4 de gener de 1998.

Colors, formes, siluetes..., de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

El llenguatge plenament creatiu de Maria Victòria Climent, de Josep M. Cadena (revisió i traducció al castellà)

Lucrecia Pascual, de Joerg Bader (revisió i traducció al català)

Lucrecia Pascual, de Jaume Socias Palau (revisió i traducció al castellà)

1998

ROMERO, Rafael. «Symbolon». Del 5 de març al 19 d'abril de 1998.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Rafael Romero Pineda: Quan la pintura es mostra en la seva innocència, de José Luis Arce Carrascoso (revisió i traducció al castellà)

GIRONÈS, Teresa; RAVENTÓS, M. Assumpció. «Humanitat». Del 18 de març al 19 d'abril de 1998.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Teresa Gironès i M. Assumpció Raventós, de Josep Bracons Clapés (revisió i traducció al castellà)

CODINA, Esteve. «Orígens». Del 28 de maig al 5 de juliol de 1998.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Codina-Esteve: El retorn als orígens, de Conxita Oliver (revisió i traducció al castellà)

CUBELLS, Empar. «Objectes perduts». Del 5 de juny al 5 de juliol de 1998.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Sobre sentits i pèrdues, d'Amparo Lozano (traducció al català)

MADOLA. «Aigües perdudes». Del 29 d'octubre al 13 de desembre de 1998.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

MARGALEF, Manel. «Erda». Del 5 de novembre al 13 de desembre de 1998.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)
Muntanyes de memòria i mars d'oblit, de Luis Francisco Pérez (traducció al català)

1999

MACAYA, Albert. «En el dubte». Del 4 de febrer al 14 de març de 1999.
Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)
Micromemòries d'imatges juxtaposades, d'Amparo Lozano (traducció al català)

STAMMEL, Barbara. «Caps». Del 13 de maig al 27 de juny de 1999.
Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)
Text sense títol de Neus Moyano (revisió i traducció al castellà)

RODRIGO, Jean-Pierre. «Tàrraco sèries Itàliques». Del 8 de juliol al 29 d'agost de 1999.
Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)
La pintura com a evocació arquitectònica, de Raquel Medina (revisió i traducció al castellà)

ESCODA, Leonardo. «Leonardo Escoda». Del 28 d'octubre al 28 de novembre de 1999.
Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)
Algunes reflexions sobre l'art de Leonardo Escoda, d'Arnau Puig (revisió i traducció al castellà)

GOMIS, Montserrat. «Vestigia». Del 3 de desembre de 1999 al 23 de gener de 2000.
Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)
L'ànima de les coses, de Rafael Argullol (revisió i traducció al castellà)

2000

VALDERREY, Eduard. «Sur». Del 3 de febrer al 12 de març de 2000.
Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)
Reescriure la ciutat global, de Christian Viveros-Fauné (traducció al català)

ALCÀSSER, Antonio. «Filtres de temps». Del 16 de març al 23 d'abril de 2000.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Paraula horitzontal, de Rufino Mesa (traducció al català)

Construir en el viatge, d'Antonio Alcàsser (traducció al català)

CASANOVES, Esteve. «Escriure la llum (aigua)». De l'11 de maig al 25 de juny de 2000.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Llum i aigua, pel desig de viure, d'Isabel Muntané (traducció al castellà)

CISCATO, Sonia. «Sonia Ciscato». Del 27 d'octubre al 26 de novembre de 2000.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

La inquietant creativitat de Sonia Ciscato, de Vittorio Fagone (traducció al castellà)

L'ombra del cos de la pintura, d'Enrico de Pascale (traducció al castellà)

Epíleg, de Joan Martí i Castell (traducció al castellà)

QUERALT, Jaume. «Expressions». Del 15 de desembre de 2000 al 28 de gener de 2001.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Jaume Queralt, expressions, de Joan Antoni Domènech (revisió i traducció al castellà)

2001

AMILL, Carles. «Focs de tros». Del 29 de març al 6 de maig de 2001.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Foc de tros, d'Antonio Salcedo Miliani (revisió i traducció al castellà)

SALMERON, Josep. «Josep Salmeron». Del 17 de maig al 24 de juny de 2001.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

¿Per pur afany de viure? ¿O per manera extrema d'assaborir-me lliure?, de Leonardo Escoda (revisió i traducció al castellà)

GALAN, Julia. «Fune». Del 6 de juliol al 2 de setembre de 2001.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Més enllà d'ésser un ciberfrankenstein, d'Agustín Pérez Rubio (revisió i traducció al català)

Textos de l'artista que acompanyen les imatges del catàleg (revisió i traducció al català)

BATLLE, Núria. «Retrats de la Memòria». Del 26 d'octubre al 2 de desembre de 2001.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Retrats de la Memòria, d'Antonio Salcedo Miliani (revisió i traducció al castellà)

ODUBER, Roser. «El batec de la matèria». Del 14 de desembre de 2001 al 20 de gener de 2002.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

El batec de la matèria, de Raquel Medina (revisió i traducció al castellà)

2002

POMEROL, Àngel. «Orfeuland». Del 31 de gener al 10 de març de 2002.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Orfeuland, d'Àngel Pomerol (revisió i traducció al castellà)

HERRERO, José. «Mélange». Del 14 de març al 28 d'abril de 2002.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Textos de l'artista que acompanyen les imatges del catàleg (revisió i traducció al català)

CODINA, Josep M. «Josep M. Codina». Del 9 de maig al 16 de juny de 2002.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Codina, cal·ligrafies dèrmiques, de Raquel Medina (revisió i traducció al castellà)

GIRONELL, Narcís. «Playboy by Narcís Gironell». Del 24 d'octubre a l'1 de desembre de 2002.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

La decència de l'anti-silenci, de Glòria Bosch (revisió i traducció al castellà)

MACAYA, Albert. «Horitzó de successos». Del 12 de desembre de 2002 al 19 de gener de 2003.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

La lenta, complexa, precària, fràgil i atzarosa construcció de la pròpia identitat, d'Abel Figueras (revisió i traducció al castellà)

2003

SÁNCHEZ, Ana. «Ana Sánchez». Del 31 de gener al 6 de març de 2003.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Sublimacions de la repetició: trencar, perforar, renovar, d'Eugenio Castro (revisió i traducció al català)

BOSCH, Peter; SIMONS, Simone. «Cantan un huevo». Del 27 de març al 4 de maig de 2003.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Cantan un huevo: l'univers és un rellotge, de Josep Manuel Berenguer (revisió i traducció al català)

Cantan un huevo (2000-2001), de Peter Bosch & Simone Simons (revisió i traducció al català)

MEDINA, José. «St. José Show your wounds». Del 15 de maig al 22 de juny de 2003.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Text sense títol d'Erik Meling (revisió i traducció al català)

PUEYO, Miguel. «Miguel Pueyo». Del 3 de juliol al 31 d'agost de 2003.

Presentació de Josep Mariné i Grau (revisió i traducció al castellà)

Metàfores del món actual, d'Antonio Salcedo Miliani (revisió i traducció al castellà)

JUANPERE, Salvador. «Nel mezzo del cammin...». Del 28 d'octubre al 30 de novembre de 2003.

Presentació de Joan Aregio Navarro (revisió i traducció al castellà)

Una raó de vida, de Glòria Bosch (revisió i traducció al castellà)

*Log-Book**, de Salvador Juanpere (revisió)

CALVET, Àlvar. «Heaven». De l'11 de desembre de 2003 al 25 de gener de 2004.
Presentació de Joan Aregio Navarro (revisió i traducció al castellà)
Heaven, de José Carlos Suárez (traducció al català)

2004

COT, Glòria. «U». Del 5 de febrer al 14 de març de 2004.
Presentació de Joan Aregio Navarro (revisió i traducció al castellà)
Text sense títol d'Antonio Salcedo Miliani (revisió i traducció al castellà)
«Cadàvers exquisits... un pretext». Del 19 de març al 25 d'abril de 2004.
Presentació de Joan Aregio Navarro (revisió i traducció al castellà)
Cadàvers exquisits... un pretext, d'Antonio Salcedo Miliani (revisió i traducció al castellà)
Cadavre - exquis - boira - le vin - nouveau. El joc dels jocs, de Josep M. Rosselló (revisió i traducció al castellà)

GUSI, Albert. «L'artista —intervencionista—, la fotografia, el territori i el rastre (o com portar la fotografia al paisatge, i el paisatge dins de la fotografia)». Del 6 de maig al 20 de juny de 2004.
Presentació de Joan Aregio Navarro (revisió i traducció al castellà)
La fotografia concreta o l'eclipsi de la perspectiva, d'Ester Xargay (revisió i traducció al castellà)
Textos sense títol de l'artista que acompanyen les imatges del catàleg (revisió)

Altres

ARCE, José Luis; Gonzalo Lindín, Antoni. «Gonzalo Lindín: per una abstracció en estat naixent». Diputació de Tarragona - Museu d'Art Modern, 1991. (traducció al català)
El Mil·lenari de Catalunya - Subirachs a Tarragona (quadern didàctic)
El Mil·lenari de Catalunya, d'Antoni Jordà i Fernández (revisió)
Conjunt de textos de l'opuscle sense signar (revisió), 1993

Exposicions individuals

Mercè Macip Gich

1981. Aquarel·les de Mercè Macip. Sala d'art Sant Ramon de Penyafort. Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona. Barcelona, del 25 al 30 de novembre i del 21 al 5 de gener.
1982. Aquarel·les de Mercè Macip. Galeria d'art de la Caixa d'Estalvis Provincial de Tarragona. Tarragona, del 30 de gener al 7 de febrer, amb les obres següents:
Tarragona: *Portal del Roser, Passeig de Sant Antoni, Portal de Sant Antoni, Parc del Miracle, Plaça Imperial Tarraco.*
Farena: *Vista del poble, El Brugent, La xopera a l'estiu, La xopera a l'hivern, La carretera, 18 cases del poble, Tempesta a la muntanya, La Colomina, La Cadeneta, L'església, Tardor a Vidrà.*
1982. Aquarel·les de Mercè Macip. Sala d'art del Centre de Lectura de Reus. Reus, del 19 de febrer al 3 de març, amb els títols *Farena i Baix Pirineu.*
1983. Aquarel·les de Mercè Macip. Sala d'exposicions de l'Obra Cultural de «la Caixa». Tarragona, del 20 al 31 de gener.
1983. Aquarel·les de Mercè Macip. Sala d'exposicions de l'Obra Cultural de la «la Caixa». Tarragona, de l'1 al 13 de març.
1984. Farena
1985. Aquarel·les de Mercè Macip. Sala d'exposicions de l'Obra Cultural de «la Caixa». Reus, del 15 al 30 de gener, amb els títols següents:
Cerdanya francesa: *Parc d'Osejà, Prada, Ruta de Font Romeo, Tardor.*
Pedralbes: *Jardins.*
El Pirineu: *Les pluges de novembre* (3 quadres amb el mateix títol), *Cases de Vidrà, Roures a la tardor, Bedolls despullats, Posta de sol a Vidrà, Fulles seques, Camí de sol, Prat gebrat, Captard, Sol de tarda, Oratge.*
Pinetell: *Blat segat* (2 obres).

Farena: *El pi del camí, Grocs i verds, Bosch blau, Teulades i muntanyes gebrades, Vora el Brugent, Fondalada, El Brugent, Al caient de la tarda, El vell freixe, Cel de tempesta, Borres, Boira i gebra, Hivern* (2 quadres), Cases de poble.

1988. «La Nature - La Nature Morte». Le club des Arts, del Conseil de l'Europe. Strasbourg. Mercè Macip hi participa amb 24 aquarel·les:

Strasbourg; Contades, Strasbourg; Quartier de Contades, Strasbourg; Pont, Strasbourg; Parc de l'Orangerie, Strasbourg; Avenue de Château du Pourtalès; Fôret Noire, Autome, Vidrà. Pyrennés catalans, Farena; Petit village catalan (3 obres); *Petit village catalan; Reflets; Mimosa; Fleurs de cericier; Marguerites; Roses; Chrysanthèmes; Gerbères; Violettes et fleurs de cerisier; Bouquet; Printemps à Farena* (2 obres).

1989. Aquarel·les de Mercè Macip. Sala d'exposicions Caixa Tarragona. Falset, del 10 al 19 de juliol (Festa Major de Falset).

1991. Aquarel·les de Mercè Macip. Sala d'exposicions Caixa Tarragona. Falset, del 9 al 19 d'agost.

Exposicions col·lectives

Mercè Macip Gich

1982. Universitat de Barcelona. X Aniversari de la creació dels estudis Universitaris de Lletres i Química a Tarragona. Exposició col·lectiva. Aquarel·les de Mercè Macip. Tarragona.
1983. II Premi de Pintura Galerías Preciados. Barcelona.
1984. III Premi de Pintura Galerías Preciados. Barcelona.
1984. Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya. 75a Exposició anual col·lectiva. Capella de l'antic Hospital de la Santa Creu. Barcelona, del 24 de març al 5 d'abril.
1986. 76a Exposició col·lectiva, Sala d'exposicions del Banc de Bilbao. Barcelona, del 14 al 31 de maig.
1986. Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya. 76a Exposició anual col·lectiva. Galeria Mayte Muñoz. Barcelona, de l'11 al 27 de juny. Obra: *Estudi Floral*.
1986. Sala d'art Ajuntament de Tarragona. Mostra col·lectiva d'arts plàstiques.
1986. Salina-art. Sala d'exposicions de «la Caixa». Tarragona, del 19 de maig al 8 de juny.
1987. Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya. 77a Exposició anual col·lectiva. Sala d'exposicions de la Casa de Cultura Tomàs de Lorenzana. Girona, del 27 de novembre al 12 de desembre. Hi participa amb l'obra *Tardor a Alsàcia*.
1987. Le club des Arts, Conseil de l'Europe. Estrasburg. Hi participa amb cinc obres, amb el títol *La Mer - La Montagne*.
1988. Col·lectiva de Nadal. Agrupació Aquarel·listes de Catalunya, galeria d'art Josep Panadès. Tarragona, de l'1 de desembre al 7 de gener.
1988. Le club des Arts, Conseil de l'Europe. Estrasburg. Hi participa amb cinc aquarel·les.

1989. Galeria d'art Josep Panadès. Col·lectiu d'estiu. Tarragona, del 14 de juliol al 17 d'agost.
1989. Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya. 78a Exposició anual col·lectiva. Fòrum Berger Balaguer, Museu de Vilafranca. Vilafranca, del 17 de març al 9 d'abril. Hi participa amb l'obra *Primavera al parc*.
1989. Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya. 79a Exposició anual col·lectiva. Sala cultural Caja de Madrid. Barcelona, del 14 al 28 de novembre.
1990. Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya. 80a Exposició anual col·lectiva. Sala cultural Caja de Madrid. Barcelona, de l'11 al 26 novembre.
1990. Le club des Arts, Conseil de l'Europe. Estrasburg. Hi participa amb dues aquarel·les, amb el títol *Les Contrastes*.
1991. III Bienal Joan Baptista Plana. Exposició. Ajuntament de Tarragona, del 9 al 25 de maig. Hi participa amb l'obra *Estiu. Camp de Tarragona*.
1995. Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya. 84a Exposició anual col·lectiva. Sala cultural Caja de Madrid. Barcelona, del 9 al 26 de novembre.

Referències bibliogràfiques

- AMIGUET, Vicente J. (1982). «Mercè Macip, en la sala de la Caja de Ahorros Provincial». *Diari de Tarragona*, 4 de febrer de 1982.
- ARGEMÍ, Aureli (1982). *Aquarel·les, Farena i Baix Pirineu*. Reus: Centre de Lectura. [Catàleg d'exposició].
- BERTRAN, Miguel; MACIP, Mercè (1990). *Cantaré l'esperança*. Barcelona: Editorial Claret, SA.
- COMAS, Montserrat (2006). «Bibliotecàries». *Catalanes del segle xx*. Vic: Eumo; Universitat de Vic.
- ESTIVILL, Assumpció (1992). *L'Escola de Bibliotecàries 1915-1939*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- ESTIVILL, Assumpció; PONS, Amadeu; MAÑÀ, Teresa. «Dones bibliotecàries». *Biblioteconomia i Documentació*, 10. Barcelona: Universitat de Barcelona, juny de 2003.
- FORGAS, Esther [et al.] [ed.] (1997). *25è Aniversari dels Estudis de Lletres i Química a Tarragona*. Tarragona: Facultat de Lletres i Facultat de Química de la URV.
- GONZÀLEZ, Antoni (1987). «Vida universitària». *Serra d'Or*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, núm. 331, pp.23-26.
- GONZÀLEZ, Antoni (1989). «Reus, ciutat universitària». *Revista del Centre de Lectura de Reus*, maig de 1989. Reus: Centre de Lectura.

GONZÀLEZ, Antoni (2005). *La Universitat Rovira i Virgili: una aproximació als deu primers anys de la universitat pública al sud de Catalunya*. Tarragona: Publicacions de la URV.

LLORENÇ, Jaume (1983). «Mercè Macip a “la Caixa”». *Diari de Reus*, 29 de gener de 1983.

Història de la Delegació d'Òmnium cultural del Tarragonès (1996). Tarragona: Òmnium Cultural del Tarragonès.

MACIP, Mercè (2000). *Petits poemes*. [s.l]: [s.n] (edició no venal)

MASSOT, Josep (2005). *Jordi Rubió i Balaguer, semblança biogràfica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

Memòries anuals del Servei de Biblioteca i Documentació (1993-2007). Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 1993-2007

OLIVÉ, Enric; PRATS, Josep M.; GONZÀLEZ, Antoni (2006). *Història dels estudis universitaris a Tarragona. Un trajecte de vuit-cents anys*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili.

RODRÍGUEZ, Concepció (2002). «L'ensenyament de la Biblioteconomia a Barcelona: de l'Escola a la Facultat de Biblioteconomia i Documentació». *Biblioteconomia i Documentació*, 9. Barcelona: Universitat de Barcelona, desembre de 2002.

Aquest llibre ha estat presentat al Paranimf de la URV
en el marc de l'exposició d'aquarel·les realitzada
en homenatge a Mercè Macip.

TARRAGONA, JUNY DEL 2008

